Ազգ
Azg
29 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2008 ՈՒՐԲԱԹ 39 (3933)

Ծաղկեպսակներ Վագանկովսկայա գերեզմանոցում

Երեկ Սումգայիթ քաղաքում հայերի զանգվածային ջարդերի 20-րդ տարելիցին, Մոսկվայի Վագանկովսկայա գերեզմանատան հայկական եկեղեցու մոտ գտնվող Սումգայիթի զոհերի հիշատակը հավերժացնող հուշակոթողին ծաղկեպսակներ դրեցին Համաշխարհային հայկական կոնգրեսի (ՀՀԿ) եւ Ռուսաստանի հայերի միության (ՌՀՄ) ներկայացուցիչները: Ինչպես նշեց ՀՀԿ եւ ՌՀՄ նախագահ Արա Աբրահամյանը, հայությունը, որտեղ էլ լինի, չի մոռանա 1988-ի այդ ողբերգական օրը, երբ սկիզբ դրվեց ադրբեջանահայության հանդեպ բռնությանը եւ ջարդերին: Արա Աբրահամյանը, հայտարարեց նաեւ, որ «հայ ժողովուրդը վերահաստատում է իր կամքը՝ թույլ չտալ այդօրինակ հանցագործությունների կրկնությունը ոչ միայն իր ազգի զավակների, այլեւ այլ ժողովուրդների հանդեպ»:

ԻՐԱՎԻՃԱԿ

Նյարդերի պատերազմ

ԱՐԳԻՇՏԻ ԿԻՎՐԻԿՅԱՆ

Հանրահավաքները մեծ են այնքանով մի փուլ, որ նրա կազմակերպիչներն իրենք էլ չեն կողմնորոշվում, թե էլ ինչ ձեռնարկեն, էլ ինչի՞ մասին խոսեն: Մի կողմից՝ հանրահավաքային 9-րդ օրն է գալիս, ու տես որ իշխանությունները դեռ չեն կորցնում համբերությունն ու ակնհայտ սխալներ թույլ չեն տալիս, որից հանրահավաքայինները կառչեն ու համաշխարհային աղմուկ բարձրացնեն, մյուս կողմից՝ ամեն ինչ կախված է երկու կողմերի նյարդերի ամրությունից. ով առաջինը տեղի տա նյարդերի պատերազմում, նա մի քայլ հետ է նահանջելու: Այդ է պատճառը, որ չնայած հաղթող նախագահն ու դեռեւս գործող նախագահն իրենց տրամադրության տակ ունեն ուժային կառույցներ եւ հնարավորություն՝ օրենքի սահմաններում կարգի հրավիրելու փողոցային ընդդիմությանը, սակայն այդ բանը չեն անում, քանի որ Ազատության հրապարակում կանգնածները եւս սեփական երկրի քաղաքացիներ են: Նույնը կարելի է ասել հանրահավաքները կառավարող նախկին նախագահի մասին, որը նույնպես երկիր ղեկավարելու փորձ ունենալով պետք է որ պատկերացնի, թե ինչ վնասներ կարող են բերել իր կազմակերպած սադրանքները երկրի ներքին եւ նրա միջազգային վարկին: Սակայն վերջինս կարող է դառնալ իր սրած քչի թիրախը՝ հանրահավաքային զանգվածին անընդհատ «տաքացնելով» տարբեր հույսերով, թե երկու օր էլ կանգնենք՝ իշխանությունը մերն է, մի քանի օր էլ կանգնենք՝ Սերժն ու Ռոբերտը կհեռանան, կարող է տանել շատ «տաքանալուն», երբ հանրահավաքայինները արդեն անհամբեր կդառնան, «հիմա, հիմա» կոչերը կպահանջեն զուգորդել գործողություններով, անգամ կսկսեն չենթարկվել Նիկոլին եւ Տեր-Պետրոսյանին. հոգեբանության մեջ դա իր բացատրությունն ունի՝ անընդհատ սնվող ենթագիտակցությունը կարող է ստացածը վերադարձնել սեփական հրահանգներն արձակելով իրենց կողմից: Սա, կարծում եմ, պետք է որ անցանկալի լինի հանրահավաքի կազմակերպիչների համար, որոնք խոսում են միայն օրենքով գործելու մասին, սակայն միշտ չէ, որ կարելի է վերահսկել զանգվածը կենսաբանական օրինաչափության պատճառով:

Տես էջ 2

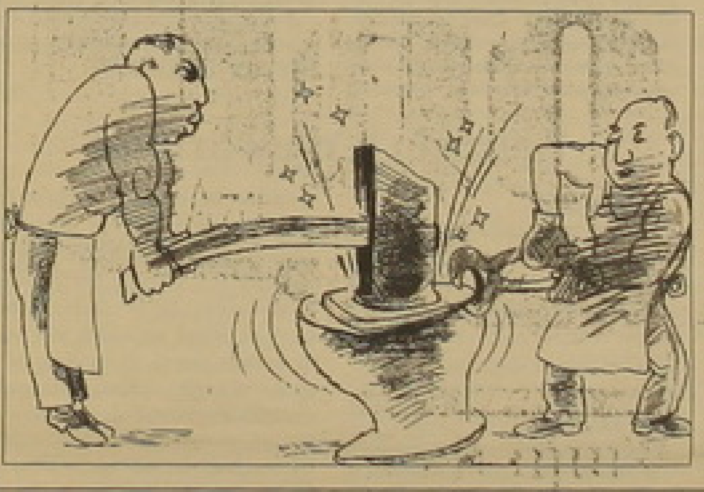

20-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑ

Հարգանքի տուրք Սումգայիթի անմեղ զոհերին

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Ճիշտ 20 տարի առաջ, փետրվարի 28-ին պետական մակարդակով կազմակերպվեց սումգայիթյան ոճրագործությունը, նպատակ ունենալով Մոսկվային վախեցնելու, որ Ղարաբաղյան հարցի լուծումը շատ բարդ է ու մեծ արյունահեղություն կլինի, իսկ հայերին միշտ սարսափեցնում էին, թե դուք մի մոռացեք, որ Ադրբեջանում ունեք 500 հազար հայեր եւ նրանց անվտանգության մասին պետք է մտածեք: Ահա այսպես սկսեց իր խոսքը պետական, քաղաքական գործիչ **Վլադիմիր Մովսիսյանը երեկ Ծիծեռնակաբերդի բարձունքում կազմակերպված Սումգայիթի ջարդերի 20-ամյա տարելիցին:** Մի քանի ժամ մարդկային հոսքը չէր դադարում, որոնց շարքերում էին այդ ահավոր սպանդի ականատեսներ, փախստականի ճակատագիր բռնած մազապուրծ հայեր, մտավորականներ, պատգամավորներ, դպրոցականներ: Խորհրդային Միության վերջին շրջանի պատմության առաջին զանգվածային բռնությունից անցել է ուղիղ 20 տարի, սակայն մինչեւ օրս ո՛չ ոճիրն իրականացնողները եւ ոչ էլ միջազգային հանրությունը իրավական գնահատական չեն տվել: 20 տարի է անցել այն դաժան օրերից, երբ ադրբեջանական իշխանությունները ամենայն վայրագությամբ նահատակեցին իրենց իսկ քաղաքացիներին միայն այն բանի համար, որ նրանք ազգությամբ հայեր են: Եվ այս 20 տարիների ընթացքում ջանում են կեղծել պատմությունը եւ աներեսաբար ուզում են դահիճի ռոլից իջնել «զոհի ռոլի», ասաց պրն Մովսիսյանը:

Տես էջ 2

Բեռլինում հիշատակելու են սումգայիթյան եղեռնի 20-ամյակը

«Չպե՛տք է կրկնվի», «Ո՛չ ատելությանը, վե՛րջ ազգայնամոլությանը»: Այսպիսի վերտառությամբ պաստառներով է մարտի 1-ին, ժամը 14.00-16.00 Բեռլինի Հուբերտուսալլե 43 հասցեում գտնվող Ադրբեջանի Հանրապետության դեսպանատան առջեւ հսկում անցկացնելու Հայոց ցեղասպանության ճանաչման աշխատանքային հանձնախումբը՝ սումգայիթյան ոճրագործության 20-րդ տարելիցը հիշատակելով: Հիշեցնենք, որ ի հեճուկս գերմանահայության բողոքի, Ադրբեջանն արդեն օրեր առաջ՝ փետրվարի 24-ին ԳԴՀ մայրաքաղաքի «Մարիթիմ» հյուրանոցում, Թուրքիայից ժամանած պատվիրակության հետ «Խոջալուի կոտորածը եւ 1915-ի իրադարձությունները» վերնագրով կոնֆերանս կազմակերպելով «նախահարձակ» էր եղել:

Ա. Հ., Գերմանիա

Օգտագործել են Փարաջանովի անունը

Հաղորդվում է, որ Սերգեյ Փարաջանովի «Խորհրդավոր ընթրիք» աշխատանքը ռուսական արվեստի լոնդոնյան Մաք-Դուգլ (Mac-Dougall) աճուրդում վաճառվել է 178.101 ԱՄՆ դոլարով: Ըստ «Նոյյան տապանի», մինչ օրս աշխարհահռչակ ռեժիսորի կոլաժների գինը չէր գերազանցում 9000 դոլարը: Սակայն, ինչպես հայտնում է Ռուսաստանի հայերի «Երկրամաս» թերթը, նկարիչ Վալերի Բոյախչյանը պնդում է, որ «Խորհրդավոր ընթրիքի» հեղինակը ինքն է, այլ ոչ թե Փարաջանովը: Վերջինս երկար տարիներ աշխատել է Փարաջանովի հետ եւ մասնակցել Վարպետի վերջին՝ «Աշուղ Ղարիբ» ֆիլմի աշխատանքներին: Ինչպես Փարաջանովը, այնպես էլ Բոյախչյանը հայտնի է իր կոլաժներով: Սակայն, ի տարբերություն ռեժիսորի, որն օգտագործում էր ապլիկացիայի տեխնիկան, նկարիչը իր գործերը ստեղծում է թել ու ասեղի օգնությամբ, գործվածքի ոչ մեծ կտորները կարելով իրար ամբողջական կտավ: Ըստ նրա, «Խորհրդավոր ընթրիքը» ստեղծվել է Նյու Յորքում, երբ Բոյախչյանն աշխատում էր Մետրոպոլիտեն-օպերա թատրոնում: 2001 թվականի սեպտեմբերի 11-ի ողբերգական իրադարձություններից հետո, որոնց նրան վիճակվել է ականատես դառնալ, Բոյախչյանը ծանր հիվանդացել է: Իրադարձությունից օգտվել է ռուսաստանցի մի արվեստաբան՝ նրանից վերցրել է կտավը Մոսկվայի տանը դիմաց, որտեղ ապրում են Բոյախչյանի ընտանիքի անդամները: Նկարիչը մտադիր է հասնել «Խորհրդավոր ընթրիքի» նկատմամբ իր հեղինակային իրավունքի ճանաչմանը:

Վահան Հովհաննիսյանը առաջարկում է

Ստեղծված ճգնաժամից դուրս գալու համար ՀՅԴ բյուրոյի անդամն առաջարկում է բանակցությունների օրակարգ, որը կարող է մեղմել լարվածությունը եւ երկրում ժողովրդավարացման խորքային գործընթացի նոր սկիզբ դնել: Ըստ Հովհաննիսյանի, հարկավոր է ընտրական այնպիսի նոր համակարգի ձեւավորում, որը կբացառի բոլոր տեսակի ընտրախախտումների հնարավորությունը, կտրուկ կբարձրացնի սեփական կամքով իշխանություն ձեւավորելու ժողովրդի ինքնավստահությունը: Երկրորդ՝ երկրում իրական բազմակարծության, խոսքի ազատության պայմաններ ստեղծել, օրինակ, քաղաքական ուժերի համախոհությամբ, Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի եւ Հանրային հեռուստատեսության ղեկավարության ձեւավորումը: Երրորդ՝ այնպիսի պայմաններ ստեղծել, որ ընդդիմության համար քաղաքական համակարգում լիարժեք գործելու երաշխիքներ ապահովվեն: Այս առումով՝ բազմաթիվ քայլերից մեկը Ազգային ժողովի կանոնակարգում համապատասխան փոփոխություններ կատարելը կարող է լինել: Վահան Հովհաննիսյանը առաջարկում է կենտրոնանալ այս խնդիրների վրա, ազդեցիկ քաղաքական ուժերի ընդգրկումով բանակցություններ սկսել՝ հրաժարվելով մաքսիմալիզմից եւ ոչ մի տեղ չտանող առճակատումից:

«Ամոթ ԵԱՀԿ-ին»

Ազատության հրապարակի մասնակիցները երեկ երթ էին կազմակերպել դեպի ԵԱՀԿ երեւանյան գրասենյակ: «Ամոթ» վանկարկելով՝ երթի մասնակիցները իրենց դժգոհությունն արտահայտեցին փետրվարի 19-ին Հայաստանում կայացած նախագահական ընտրությունների վերաբերյալ միջազգային կազմակերպությունների դրական արձագանքների վերաբերյալ: Այնուհետեւ երթը, անցնելով Աբովյան եւ Թումանյան փողոցներով, վերադարձավ հրապարակ: Ոստիկանության պարեկային ծառայության մեքենան ուղեկցում էր երթը եւ պարբերաբար հայտարարում, որ երթն անօրինական է:

Լ. Տեր-Պետրոսյանի վերջնագիրը Արեւմուտքին

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը երեկվա հանրահավաքին ներկա բազմության ուշադրությունը հրավիրեց դիտորդական առաքելությունների վրա: Ըստ Տեր-Պետրոսյանի, վերջիններիս պահվածքը ֆորմալիստական է: Եվ որ ընտրություններին դիտորդական առաքելության ներկայացուցիչները զբաղված են եղել զուտ բյուրոկրատական գործողություններ կատարելով: Անդրադառնալով վերջին օրերին կատարված ձերբակալություններին, խուզարկություններին եւ նկատեց, որ եվրոպական դիտորդները պետք է ավելի շատ ուշադրություն դարձնեն նման բաների վրա, որը սկսվել են դեռեւս ընտրություններից առաջ: Տեր-Պետրոսյանն այս ձերբակալություններին այլ աչքով է նայում եւ ասում ժողովրդին, որ ոստիկաններն էլ են զարմացած: «Ասում են, թե ժողովուրդը գիժ է, որտեղ շատ ես ձերբակալում, էլի չեն խրտնում... գիժը ես եմ, որ տուն չեմ գնում», ու հավելում, որ լինելով մնալեցողի՝ իր կողն ավելի հաստ է, քան դատաքաղցինը: Տեր-Պետրոսյանը հիշեցրեց նաեւ, որ ընտրությունների օրը միջազգային դիտորդների վրա էլ բռնություն է կիրառվել. «ԵԱՀԿ դիտորդները ավելի շատ պետք է մտահոգվեն ոչ թե կառավարությունների դժգոհությունից, այլ՝ ժողովրդի դժգոհությունից: Մեր դժգոհությունը կարող է ավելի մեծ լինել, որը ձեռնտու կարող է հարվածել այդ դիտորդական առաքելությունների հեղինակությանը»:

Տեր-Պետրոսյանը գտնում է, որ դիտորդների ձեռքում է այսօր Հայաստանի ժողովրդավարության փաստը, եւ ընդգծում, որ 10 օրվա ընթացքում ԱՄՆ-ը, եվրոպական երկրները, միջազգային կազմակերպությունները հնարավորություն ունեն Հայաստանում ունենալու կամ առնվազն Լիտվայի պես օրինական, քաղաքակիրթ, ժողովրդավարական, ազատ շուկայական տնտեսությամբ պետություն, կամ Միջին Ասիայի տիպի ամենահետին պետություններից մեկը. «Սա այնպիսի իրականություն է, որը կարող է շատ հեշտությամբ գործադրվել, կամ հասնել նպատակին ընդամենը 10 օրվա ընթացքում: Դրա համար Արեւմուտքից պահանջվում է միայն հարգել այս ժողովրդին: Ուրեմն Արեւմուտքը, արեւմտաեվրոպական երկրները, որոնք միավորված են ԵՄ-ի մեջ, ԱՄՆ-ն, միջազգային կազմակերպությունները այսօր պետք է կատարեն հետեւյալ ընտրությունը՝ կամ Հայաստանի ժողովրդի հետ են, որը ձգտում է, որ ժողովրդավարության, ազատ շուկայական տնտեսության հետ են, կամ Հայաստանի ավազակապետական, բարբարոս-մոնղոլական ռեժիմի հետ»: Այլ խոսքով, Արեւմուտքին էլ սպառնում է «[illegible]» կոչվելու հեռանկարը:

Տեր-Պետրոսյանի թիմակից Փաշինյանն իր ելույթում հիշեց Արտաշես Գեղամյանին ասելով, թե ժողովուրդը Ազատության հրապարակում մի լավ դիրք նվաճեց, իսկ հետո ժողովրդից հուշում սպասելով՝ ՕԵԿ նախագահ Արթուր Բաղդասարյանին էլ «գոտնա» անվանակոչեց: Այդ օրվա հանրահավաքն, ինչպես միշտ, երթով ընթացավ, որից հետո Տեր-Պետրոսյանի թիմակիցներն անցան իրենց առօրյա երգ ու պարին՝ իշխանություններին ցույց տալու, որ իրենք միշտ ուրախ են եւ... հաղթանակած:

ՆԱԻՐԻ ՄՈՒՐՈՒՅԱՆ

20-ամյա պետական անգործություն Սումգայիթի ցեղասպանության ճանաչման հարցում

1988 թվականի փետրվարի 26-ին հաջորդած յուրաքանչյուր օրը կարելի է կորցրած համարել՝ 20 տարի շարունակ հայկական կողմը պետական մակարդակով պասիվություն է դրսեւորել ադրբեջանական Սումգայիթ քաղաքում տեղի ունեցած հայկական ջարդերին միջազգային ատյաններում իրական գնահատական տալու գործում: Իսկ նշված ջարդերը, համաձայն ցեղասպանության մասին ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի, ոչ այլ ինչ են, քան հենց ցեղասպանություն: Բարեբախտաբար վիճակն անելանելի չէ, եւ անելիք վստահաբար կա: Այս կարծիքին են «Ուրբաթ» ակումբի երեկվա հյուրերը՝ հրապարակախոս, նախկինում Սումգայիթի հայերի պաշտպանության հանձնախմբի ղեկավար **Հրայր Ուլուբաբյանն** ու Հայաստանի փաստաբանների պալատի նախագահ **Ռուբեն Սահակյանը**: Նրանք վստահ են, որ դեռեւս ուշ չէ եւ լիովին հնարավոր է հավաքագրել եւ Ռուսաստանի Դաշնության իրավապահ ատյաններից ձեռք բերել Սումգայիթին առնչվող փաստաթղթերն ու հիմնականում իրենց ձեռքի տակ եղած նյութերը (որոնք սեփական նախաձեռնությամբ են հավաքագրել) ուսումնասիրելու եւ միջազգային ատյաններ ներկայացնելու համար: Պարզապես անհրաժեշտ են պետական աջակցություն եւ պետության մասնակցություն:

Մինչ օրս Սումգայիթում 1988 թվականի 27-29 ներառյալ իրականացված ջարդերի զոհերի թիվը հստակեցված չէ, չնայած Հրայր Ուլուբաբյանի տվյալներով՝ նրանք 100-ից ավելի են եւ նրա «Սումգայիթ... Ցեղասպանություն... Հրապարակայնություն...» գրքում հրապարակված են զոհերից 32-ի տվյալներն ու ներկայացված մահվան փաստաթղթերը: Հրապարակախոսի համոզմամբ, տվյալներն այդ պաշտոնապես չեն հերքել: Ակնհայտ է նաեւ, որ հայկական կողմի լռությանը ադրբեջանական կողմը հակադրում է իր քարոզչամեքենայի ակտիվությունը՝ հայերին միջազգային ատյաններում ներկայացնելով որպես ագրեսոր ու դա փորձում փաստարկել Խոջալուում իբրեւ հայերի իրականացրած ջարդերով, բայց դա էլ հաղթահարելի համարեցին եւ Ռուբեն Սահակյանը, եւ Հրայր Ուլուբաբյանը: Եվ եթե վերջինս ելք է համարում ԽՍՀՄ-ով մեկ եւ հիմնականում ՌԴ-ում սփռված իրական զոհերը հավաքելն ու դրանք հիմնավորումներով ուսումնասիրելը, խորհրդարանական լսումների կազմակերպումն ու Սումգայիթի ջարդերը ցեղասպանություն ճանաչելու հարցը միջազգային ատյաններում բարձրացնելը, ապա Ռուբեն Սահակյանը կարեւոր է համարում այդ անել ցեղասպանության ինստիտուտ-թանգարանի միջոցով, կառավարության ֆինանսական աջակցությամբ եւ առաջարկում է առավելապես փաստարկված խոսել. «Եղել է գենոցիդ, միանշանակ: Հենց միայն այն փաստը, որ իրադարձությունները վերաբերել են միայն ու միայն հայ ազգաբնակչությանը, բավական է: Դա եղել է կազմակերպված գործողություն: Իմ համոզմունքն է սա: Կասկածում եմ, սա ասում եմ, որ չխախտեմ անմեղության կանխավարկածը, որ կազմակերպված է եղել ԽՍՀՄ ամենաբարձր մակարդակով, սկսած Գորբաչովից, քանի որ առանց կենտրոնի առաջին քարտուղարի ոչինչ հնարավոր չէր լինի անել, համաձայնեցված Ադրբեջանի բարձրագույն իշխանությունների հետ, այն էլ մի երկրում, որը հեղեղված էր գործակալներով»:

Կատարվածի պատճառն, ըստ Ռուբեն Սահակյանի, փետրվարի 20-ի Ղարաբաղի մարզխորհրդի պատգամավորների հայտնի որոշման մեջ է: Իսկ այդ որոշմամբ Ղարաբաղը դուրս էր գալիս Ադրբեջանի կազմից: Որոշմանն էլ հաջորդեցին ԽՄԿԿ կենտրոնի գլխավոր քարտուղար Միխայիլ Գորբաչովի այնքան նախազգուշացումներ ներառող ելույթներն առ այն, որ այլ տեղերում էլ հայեր կան ու պետք չէ թույլ տալ ջարդերի կրկնությունը: Այնուհետեւ, փաստաբանի գնահատմամբ, Սումգայիթի դատավարությունն էր մեծ թերություններով, անկատարություններով, խեղաթյուրումներով, Սումգայիթի ջարդերը որակվում են որպես զանգվածային անկարգություններ՝ էթնիկական խուլիգանական շարժառիթով փոխարինմամբ: Սումգայիթի դատավարությանը Հրայր Ուլուբաբյանի եւ Աղասի Արշակյանի նախաձեռնությամբ եւ սեփական պատասխանատվությամբ մասնակցած փաստաբան Ռուբեն Սահակյանը փաստեց, որ հազիվ թե իր համար անմոռանալի խորհրդային քաղաքական գործիչ Գորբաչովի սպառնալից ելույթները հնարավոր լինի դիտարկել հայկական կողմի՝ սկսած խորհրդային Հայաստանի իշխանություններից ու վերջացրած հաջորդած իշխանությունների Սումգայիթի որպես ցեղասպանություն ճանաչման հարցում դրսեւորած լիակատար անգործության պատճառ, քանի որ ջարդերն այնուամենայնիվ չսահմանափակվեցին Սումգայիթով:

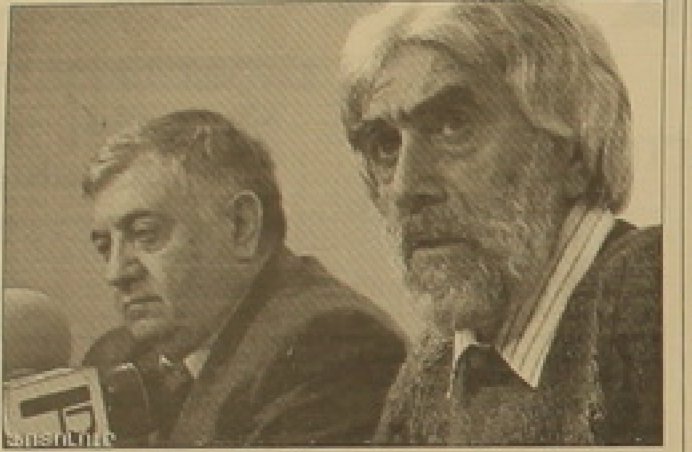

Ի դեպ, անելիքի մասին իրենց տեսակետը Ռուբեն Սահակյանն արդեն օրերս բարձրաձայնել է եւ պատասխանի հույս ունի:

ՆՈՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ԳԱԼԱ-ի դեմ առաջին դատական արարն ավարտվում է

Դատարանի վճիռը կհրապարակվի այսօր

Շիրակի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանում երեկ ավարտվեց Գյումրու քաղաքապետարան-«ՋԱՊ» ՍՊԸ (ԳԱԼԱ-ի սեփականատեր) քաղաքացիական գործի քննությունը, որտեղ առաջին կողմը հանդես էր եկել իր սեփականությունը հանդիսացող քաղաքի հին հեռուստաաշտարակը ԳԱԼԱ-ի հեռարձակող սարքավորումներից ազատել տալու, մյուս կողմը՝ այդ աշտարակի նկատմամբ հարկադիր սերվիտուտ, այսինքն՝ սահմանափակ օգտագործման իրավունք սահմանելու հակընդդեմ հայցով: Երեկ ԳԱԼԱ-ի կողմը մեկ անգամ եւս առաջ քաշեց հաշտության համաձայնության հարցը՝ դատարանին միջնորդելով այդ նպատակով նիստը հետաձգել, սակայն դատարանը միջնորդությունը մերժեց՝ նկատի ունենալով նաեւ մյուս կողմի կտրուկ մերժողական դիրքորոշումը: Վերջինս հանգում էր նրան, թե նախ թող դատարանը վճիռ կայացնի, ձեր սարքավորումներն ապամոնտաժեք մեր սեփական աշտարակի վրայից, իսկ հետագայում գուցե դուք էլ մասնակցեք մրցույթի, անուրջի... Այսինքն՝ քաղաքապետարանի պահանջը, ինչպես եւ առաջ, մնում է ոչ թե ֆինանսական, այլ հենց ապամոնտաժման պահանջ, ինչը նշանակում է ԳԱԼԱ-ի եթերազրկում:

Դատական այս նիստի նախորդ օրը դատարանը «ՋԱՊ» ՍՊԸ-ի ներկայացուցչի միջնորդությամբ հեռուստաաշտարակի եւ տեղանքի զննություն էր կատարել, որի արձանագրությունը հրապարակվեց նիստի սկզբում: Սակայն միջնորդող կողմը կարծում է, որ դատարանի որոշմամբ լրիվ ծավալով ընդունված միջնորդության ոչ բոլոր կետերն են կատարվել, բացի այդ՝ ձեռք բերված տվյալները լրիվ չեն պատասխանում զննությամբ պարզվելիք բոլոր տեխնիկական հարցերին, որոնք, ըստ կողմի, հարկավոր էր պարզել ինչպես ապամոնտաժման վճիռ կայացնելու, այնպես էլ հարկադիր սերվիտուտ սահմանելու պարագայում: Իսկ քանի որ ավելի վաղ նաեւ մերժվել էր դատատեխնիկական-շինարարական փորձաքննություն կատարելու իր միջնորդությունը, ապա, ըստ ԳԱԼԱ-ի շահերի ներկայացուցչի, դատարանը փաստորեն հետամուտ չի եղել գործի համար անհրաժեշտ բոլոր ապացույցները պարզելուն:

Իսկ սույն գործով դատարանի վճիռը, ինչպես հայտարարվեց, կհրապարակվի արդեն այսօր:

Գ. Մ.

Նյութերի պատերազմ

1-ին էջից

Նույն կերպ իշխանությունը, որը ոչ մի պատճառ չունի նյարդայնանալու, անգամ կարող է չտեսնելու տալ հանրահավաքները՝ անկախ դրանց պարտադրած տեխնիկական անհարմարություններից, եւ հանգիստ կարող է զբաղվել իր գործով, թույլ տալով հանրահավաքներին իր սովորական հունով գնալ-մարելու, զարմանալիորեն նյարդայնանում է, եւ մի պահի նրա մանր նյարդայնությունները կարող են գումարվել՝ բացարձակապես իրեն ու երկրին պետք չեկող սխալը թույլ տալով եւ ուժով կարգի հրավիրելով հանրահավաքայիններին: Քանի որ օր օրի փոքրիկ չափաբաժիններով լրացնելով հանրահավաքից իրեն ուղղվող չարության եւ ատելության դոզաները՝ իշխանությունն ինչ-որ պահի կարող է զայրույթի կրիտիկական կուտակում ունենալ եւ վերադարձնել նույնի մի ամբողջական դոզա անհարկի մեծությունների ձեւով, ինչը, կրկնում եմ, անցանկալի բան է եւ ընդդիմության տարբեր միավորներին երկխոսության կոչ ուղղած նոր ընտրված նախագահի, եւ իր նախագահության ժամկետն ավարտող Քոչարյանի համար, որը ոչ մի դեպքում չի ուզենա ճնշողի պիտակ վաստակել: Առայժմ այդպիսի բան չկա, կողմերը բավական բարձր մակարդակի ինքնատիրապետում են ի ցույց դնում: Իսկ թե որքան կարող են դիմանալ կողմերը՝ ոչ ոք չի կարող ասել: Չէ՞ որ մարդկանց անվերջ հնարավոր չէ պահել հրապարակում, եւ բացի այդ էլ՝ ո՛չ հանրահավաքը կառավարող Տեր-Պետրոսյանի, ո՛չ էլ իշխանության ներկայացուցիչների նյարդերը՝ երկաթից: Եվ դա պետք է իմանա՛ իշխանություն եղած Տեր-Պետրոսյանը, որի նյարդերը 1996-ին շատ քիչ դիմացան՝ հանրահավաքայիններին վախեցնող գործողություններին նա շատ շուտ դիմեց...

Ոչ նյութական արժեքների պահպանումը օրենքի պահանջով

Բանահյուսությունը, կատարողական արվեստն ու ազգագրությունը այն ոչ նյութական մշակութային արժեքներն են, որոնց պահպանումն եւ տարածումը կխրախուսվի օրենքով: «Ոչ նյութական մշակութային ժառանգության մասին» կառավարության հաստատած օրենքի նախագիծը երեկ լրագրողներին ներկայացրեց մշակույթի նախարար **Հասմիկ Պողոսյանը**: Նա նշեց, որ օրենքի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է այն բանով, որ ժամանակի ընթացքում աստիճանաբար մոռացվում են մեր ոչ նյութական մշակութային շատ արժեքներ՝ բարբառներ, ժողովրդական երգեր ու պարեր, դրանց կատարման իսկական ձեւերը, սովորույթներ, ծեսեր, հավատալիքներ, խոհանոց եւ այլն: Դա, ի վերջո, կարող է հանգեցնել ազգային դիմագծի կորստի: Առաջիկայում նախատեսվում է կազմել անհապաղ պաշտպանության կարիք ունեցող արժեքների ցանկը: Իսկ դրանց պահպանման համար, ըստ նախարարի, շատ կարեւոր է նաեւ, որ այն ակտիվորեն ներդրվի ժամանակակից արվեստի մեջ:

Ա. Մ.

Հարգանքի տուրք Սումգայիթի անմեղ զոհերին

1-ին էջից

Նա նաեւ նշեց, որ ճիշտ այդպես է վարվել նախորդ օրը մեր հարեւան պետության վարչապետը: «Դեռեւս ծեծերի վրա չեն չորացել մեր ազգի արյան հետքերը, բայց այսօր դահիճները դատավոր են դառնում եւ դատապարտում են Խոջալուի հետ թե տեղի ունեցած ցեղասպանությունը: Սա անբարոյականության, անպատկառության դրսեւորման վառ օրինակն է, երբ մարդը կորցնում է ճշմարտությունը, կորցնում է մարդ լինելու հատկությունը»:

Խոնարհումի ու ցավակցական խոսքեր ասացին պատգամավորներ **Արտաշես Շահբազյանը, Արմենակ Մելիքյանը**, կոչ անելով մեր արդար դատը առաջ տանել՝ մինչեւ եղեռնագործները պատժվեն ամենայն խստությամբ: Միգրացիայի եւ փախստականների վարչության պետ **Գագիկ Եղանյանն** իր խոսքում նույնպես դատապարտեց կատարված ոճրագործությունը, որի հետեւանքով 360 հազար հայեր տեղահանվեցին ու դարձան փախստական, կորցնելով ամեն ինչ: Գրող, հրապարակախոս **Զորի Բալայանն** անդրադառնալով կատարված ցեղասպանությանը, նշեց. «Կարեւորում եմ այն հանգամանքը, որ չենք մոռանում ու գիտակցում ենք, որ հիշատակը մեզ համար, բացի ամեն ինչից, նաեւ զենք է, մենք անմեղ զոհերի առջեւ մեր պարտքն ենք կատարում ու գլուխ խոնարհում»: Զորի Բալայանը անդրադարձավ Ղարաբաղի հիմնահարցի բանակցություններին ու դրանց գաղտնիությանը. «Ես չեմ կարծում, որ կարելի է հարմարվել, որ սեղանի շուրջ փաստորեն բանակցություններ են վարում զոհը եւ դահիճը, երբ մի կողմը փաստորեն հայտարարել է մի սարսափելի պատերազմ ողջ մեր ժողովրդին, անպատիժ շարունակում են իրենց վայրագությունը եւ հերոսացնում նրանց, ովքեր կազմակերպել ու իրականացրել են Սումգայիթը, Բաքուն, Գանձակը...»: Պրն Բալայանն ընթերցեց մի նոր կազմված փաստաթուղթ, որը մշակել է «Սումգայիթի ոճրագործության արժանի պատիժ» նախաձեռնող խումբը, այդ հուշագիրը ուղարկվելու է ՄԱԿ-ին, ԵԱՀԿ-ին, Եվրախորհրդին, Եվրամիությանը, Մինսկի խմբի համանախագահներին, ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհրդին, ու միջազգային բոլոր կազմակերպություններին, որպեսզի ստեղծեն միջազգային տրիբունալ, որը դատական կարգով կքննի ու համապատասխան վճիռ կկայացնի այն պատասխանատուների նկատմամբ, միջազգային իրավունքների խախտման ու սպանդ կազմակերպելու համար 1988-ի փետրվարին Ադրբեջանի Սումգայիթ քաղաքում, 1990 թվականի հունվարին՝ Բաքվում: «Եվ միայն դրանից հետո մենք կարող ենք անել արդարության հաղթանակի մասին, առանց որի երբեք չի լինում վստահելի խաղաղություն», ասված է հուշագրում:

Հիշատակի ու խոնարհումի հավաքին ներկա էր նաեւ Մոսկվայի երիտասարդ իրավաբանների միության անդամ՝ **Նատալյա Մատենկոյանը**, որն իր ելույթում դատապարտեց կատարվածը:

Մինչեւ երեկո հոսքը չէր դադարում դեպի Սումգայիթի զոհերի հիշատակին կանգնեցրած խաչքարը, որոնք արդեն ծածկված էին սպիտակ մեխակներով ու ծաղկեպսակներով:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԺԷ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետության 47
Ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱՅՐԻԿԵԱՆ / հեռ. 529221
Պատասխանատու քարտուղար (գովազդ) / հեռ. 562960
Լրագրողների սենյակ / հեռ. 581841
Համակարգչ. ծառայություն / հեռ. 562483
[illegible] / հեռ. 529353
Համակարգչային ձեւավորում
«Ազգ» թերթի
Թերթի նյութերի ամբողջական թե մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսությամբ առանց խմբագրության գրավոր համաձայնության խստիվ արգելվում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
Գ տառով յոդնածները գովազդային են, որոնց բովանդակության համար խմբագրությունը պատասխանատվություն չի կրում:
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 0010

Յոթ օր, յոթ գիշեր Ազատության հրապարակում

Եվ նույն ժողովուրդը, որ չգիտես ումից ինչ է ուզում

ՖՈՏՈԼՈՒՐ

«Հիմա, հիմա, հիմա...»: Արդեն մեկ շաբաթ է, ինչ Ազատության հրապարակում հավաքված հայոց «ջիգիթները» վանկարկում են այս բառերը՝ «հենց հիմա», պահանջում են Սերժ Սարգսյանի հրաժարականը, նույնիսկ համարձակվելու կոչ են անում կառավարության շենքի, Նախագահի նստավայրի և մի խանի այլ պետական կառույցների վրա: Ինչի՞ համար. մի՞թե քսանմեկերորդ դարում թողած մեր ժողովրդի մեջ ենք քսանմեկի ուղում, մի՞թե սրան էր մեր ազգը արժանի, որ իշխանությանը տիրանալու մոլուցքով տառապող առաջնորդի փեշից բռնած նույնիսկ պատրաստ ենք ջարդուփշուր անելու մեր սեփական ունեցվածքը՝ օտարին ցույց տալով մեր վարկն ու շնորհը:

Հայ իրականությունն այսօր խոր պառակտված է... Արյան գնով ու զոհեր տալով մենք դարձանք հաղթող՝ Արցախի ազատագրումը, Ղարաբաղի ժողովրդի ազատ ու արժանապատիվ կյանքի գոյատևման համար պայքարում, իսկ այսօր նույն այդ օրերի հայոց բանակի գեներալն հրամանատարը, որին շատերը պատերազմում հաղթանակած հրամանատար են կոչում, ջրբաժան է դրել հայի ու ղարաբաղցու միջև, իր իսկ ազգի մի ստվար զանգվածին «տականք» է անվանում՝ հետո էլ միջնորդների միջոցով մեղա գալիս, թե օլիգարխներին՝ «Ճոխմախի Սեթոյին», «Նեմեց Ռուբոյին», «Լֆիկ Սամոյին» ու ավազակապետության մաս կազմողներին է նկատի ունեցել: Սակայն մեր հարգելի ու սիրելի նախկին նախագահը հավելի չի ասել մի պարզ հանգամանք, որ միլիոնից ավելի մարդիկ են նրան դեմ ու անմասնար, և ուրեմն պարտն «նորընտիր նախագահին» ինչպես պետք է դառնա այս երկրի տերն ու թագավորը, երբ սեփական ժողովրդի զավակներին է «հասուն» անունների ցանկ մեցրել, հայոց պատմության մեջ առաջինն է դարձել, որ իր թիմակիցների «ՀՀՇ» հանրության առջև կաթողիկոսին, մտավորականներին է վիրավորում. էլ ո՞վ մնաց... չխաշված սուտն ու կեղծիքը, շանտաժն ու կեղծ տեղեկատվությունը, որ արդեն իսկ դարձել են միամիտ ու սիրահարված ժողովրդին հոգեհոգիների թակարդը գցելու միջոց:

Ցավալի է մի հանգամանք էլ, որ արդեն մեկ շաբաթ ժողովուրդը դրսում կանգնած՝ ցրտին ու սառնամանիքին, երբ շատերի ձայնն է ամբողջովին կտրվել, իսկ ոմանք էլ հիվանդացել են, ներկայիս պաշտոնյաներից և ոչ ոք սրտացավություն չունեցավ գալու, խոսելու կյանքից դժգոհ ու հիասթափված այդ զանգվածի հետ: Վախն է նրանց պատել, թե՞ ժողովրդի այդ մի մասն է նրանց օտար դարձել, որոնց մեջ Տեր-Պետրոսյանն ու իր թիմակիցները ատելություն ու դաժանություն են սերմանել: Ցավով ենք տեսնում հայ աղջիկներին ջահել, մայրերին մեր, որ ջղաձգված «Լևոն, Լևոն» գոռալով ինչ-որ մի հույսի են սպասում, երբ բանախոսը բարձր ամբիոնից խոսում է միայն չարից, զազանից, սափրագլուխ թիկնապահներից ու երեկվա հանցագործներից: Հարցնող լինի մեր բանիմաց առաջին նախագահին, չկա՞ն մեր կողքին օլիգարխներ՝ շրջապատված սափրագլուխներով, լայն պարանոցով և իրաններով ու ցիփերով:

Էլ չխոսենք թափթփված ու հակասանիտարահիգիենիկ վիճակից, որ տիրում է Ազատության հրապարակում՝ ազատություն տենչող ու պայքարող ժողովրդի մեջ:

Եվ վերջապես ինչ ենք ուզում, ո՞ւր ենք գնում... Ուկրաինայի դրոշն օդում ծածանելով «նարնջագույն», «վարդերի», թե՞ «Լևոնի» հեղափոխություն:

Մի բան հաստատ է, որ այսպես շարունակելով մենք ենք մեր գլխին փորձանք բերելու, քանի որ թշնամին հենց դրան է սպասում:

ՆԱԻՐԻ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

«Ազատության հրապարակում Իսրայելի դրոշը ծածանելը ընդդասյա գործ է»

Ասում է Հայաստանի հրեական համայնքի ղեկավարը

ՖՈՏՈԼՈՒՐ

Նախընտրական և հետընտրական հանրահավաքներում օտար պետության դրոշ ծածանվել էր միայն նախագահի թեկնածու Արթուր Բաղդասարյանի հրավիրած հանրահավաքներից մեկում, բայց ոչ առանձին պետության, այլ Եվրոմիության դրոշը: Ազատության հրապարակում յոթ օր ու գիշեր հանրահավաք անող Լևոն Տեր-Պետրոսյանն ու նրա աջակիցները փետրվարի 27-ին իրենց գնծությունը արտահայտեցին Իսրայելի պետական 2 դրոշներով՝ հաղթանակորեն պահված հարթակից ոչ հեռու կանգնածների ձեռքերում: Այդ դրոշների ֆոնի վրա ազգային ու ժամանակակից պարեր պարող Լևոն Տեր-Պետրոսյանին Հանրային հեռուստատեսությամբ նախորդ օրը դիտած մարդկանց համար եթե ոչ անհասկանալի, գոնե անտրամաբանական էին այդ երկրի պետական դրոշն ի ցույց այդ անձերի հանելու քաղաքական նրբությունները: Այդուհանդերձ քաղաքական «միացում» կարող էր տեղի ունենալ միայն այն դեպքում, եթե հանրահավաքում ներկա գտնվեին իրենց երկրի խորհրդանիշով իրենց հետ բերած իսրայելցիները կամ մեր երկրի հրեական համայնքի անդամները: Վերջիններս, ինչպես «Ազգի» հետ հեռախոսազրույցում ասաց Հայաստանի հրեական համայնքի ղեկավար **Ռիմմա Վարժապետյանը**, չեն մասնակցում Լևոն Տեր-Պետրոսյանի աջակիցների հանրահավաքին: Մնում է ենթադրել, որ կամ լեռնական թևի հաղորդավարներն են ծածանել Իսրայելի դրոշը, կամ որոշ մասնակիցներ իրենց արդեն իսկ համարում են իսրայելցիներ:

«Իսրայելի դրոշը հանրահավաքում ծածանելու հետ մենք ոչ մի կապ չունենք, ուղղակի ապշահար ենք այդ արարքից: Դա ընդդասյա գործ է, ո՞վ է իրեն իրավունք վերապահել մեկ այլ պետության դրոշի ներքո հանրահավաք անել: Մենք այստեղ Հայաստանի քաղաքացիներ ենք, ես չգիտեմ՝ դա ում կազմակերպած սադրանքն է: Մեզ խոր ցավ է պատճառում, թե ո՞վ է կանգնած դրա հետևում: Մեր համայնքի անդամները չեն գնում Ազատության հրապարակ, մենք ոչ մի կապ չունենք ո՛չ ընդդիմության, ո՛չ էլ նրանց հանրահավաքների հետ», - ասաց Ռիմմա Վարժապետյանը, բացատրելով, որ այդպիսի անմիտ արարք կարող էր իրեն թույլ տալ Հայաստանի առաջին նախագահի ազգությամբ հրեա կինը՝ Լյուդմիլա Տեր-Պետրոսյանը:

Հայաստանի հրեական համայնքը, ինչպես նշեց համայնքի ղեկավարը, երեկ շնորհավորական հեռագիր է ուղարկել նախագահ ընտրված Սերժ Սարգսյանին: «Մեզ համար նա է երկրի ղեկավարը, նրան ուղարկված հեռագիրը տեղադրել ենք մեր ինտերնետային էջում: Այս ընտրություններում աջակցել ենք նրան՝ գնահատելով վերջին տարիներին Հայաստանի զարգացման համար նրա ունեցած ներդրումը»:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՕՐԱԿԱՐԳ

Այսօր

- Ժամը 11.00-ին «Գոլդեն թյուլիփ» հյուրանոցում Խոսքի ազատության պաշտպանության կոմիտեն, Հայաստանի Հելսինկյան կոմիտեն, Հայաստանի Հելսինկյան Քաղաքացիական ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակը և մի շարք այլ ՀԿ-ներ հրավիրում են մամուլի ասուլիս՝ ներկայացնելու համատեղ հայտարարությունը նախընտրական շրջանի, ընտրաշրջանի և երկրում առկա հետընտրական գործընթացների վերաբերյալ:
- Ժամը 12.00-ին «Փաստարկ» ակումբի հյուրն է Արամ Հարությունյանը:
- Նույն ժամին «Հայացք» ակումբի հյուրերն են ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնի վարիչ Լևոն Եզեկյանը և Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի ղեկավար Լավրենտի Հովհաննիսյանը: Թեման՝ «Օտարաբանության ժահրում խեղդվող հայոց լեզուն»:
- Ժամը 13.00-ին «Ուրբաթ» ակումբը կհյուրընկալի «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամ Ալեքսան Հակոբյանին: Նա կխոսի Ղարաբաղյան շարժման 20-ամյակի մասին:
- Նույն ժամին «Հայացք» ակումբի հյուրն է «Ազգային միասնության ուխտ» կուսակցության նախագահ Ռաֆայել Համբարձումյանը:
- Ժամը 13.00-ին «Անի» հյուրանոցում տեղի կունենա մի խումբ մեծավորականների մասնակցությամբ «կլոր սեղան», կներկայացվի ընտրություններից հետո ստեղծված իրավիճակը:
- Ժամը 13.00-ին ՄԱԱ-ում կհյուրընկալվի ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ամբիոնից քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Գարիկ Քեռյանը:
- Ժամը 13.00-ին ԵՊՀ-ի արևելագիտական ֆակուլտետի շենքում տեղի կունենա Ռոբերտ Քոչարյանի հանդիպումը ուսանողների հետ:
- Ժամը 13.00-ին Գրողների միությունում կհյուրընկալվի Ուկրաինայից ժամանած բարեարների խումբը:
- Ժամը 13.00-ին «Տեսակետ» ակումբում Արման Մելիքյանը կներկայացնի ներքաղաքական ճգնաժամը հաղթահարելու իր մոտեցումները:
- Ժամը 14.00-ին Ազգային գրադարանում տեղի կունենա Արցախյան շարժման 20-ամյակին նվիրված միջոցառում:
- Նույն ժամին ԱՄՆ դեսպանատանը տեղի կունենա «Համայնքների ինքնաջակցման հիմնադրամ» ծրագրի 8-րդ փուլի դրամաշնորհի հանձնման արարողությունը:
- Ժամը 18.00-ին Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդարանում «Մի՛ դատիր, որ չդատվես: Թող նա գցի քարը, ով անմեղ է: Այլ է մարդու դատաստանը և այլ՝ Աստծու...» թեմայով քննարկում Տիգրան Մուկուչյանի և Մխիթար Խաժակ Ալոյանի մասնակցությամբ:

«Սերժ Սարգսյանի համագործակցության կոչը հետընտրական կատակ է»

Ասում է ՍԴ դիմած Տիգրան Կարապետյանը

Հանրապետության հրապարակում նորընտիր նախագահ Սերժ Սարգսյանի հնչեցրած համագործակցության կոչը ժողովրդական կուսակցության նախագահ, անցած ընտրություններում նախագահի թեկնածու **Տիգրան Կարապետյանը** համարում է հետընտրական կատակ, ու հետո էլ ընդգծում, որ եթե դա լուրջ մոտեցում է և արված է առհասարակ համագործակցելու և ոչ թե ներկայիս սուր իրավիճակը թուլացնելու համար, ապա ողջունելի է: «Ընդհանրապես, եթե այդ մոտեցումն ակտիվացի, ես ուրախ կլինեմ, որովհետև 4 տարի առաջ եմ, որ ընդդիմությունը պետք է հնարավորություն ունենա իր ներուժն օգտագործելու ընդհանուր հավաքական գործընթացի մեջ՝ ի նպաստ ժողովրդի: Եթե իշխանությունն այդ մոտեցումը ձևավորում է լրջորեն, ոչ թե այս սուտությունը հանելու համար, ես ուրախ եմ: Ընդամենը ես ոչ մի առաջարկ չեմ ստացել և չեմ էլ ուզում ստանալ ոչ միայն այն առումով, որ չեմ ուզում իմ ներուժը ներդնել ընդհանուր առաջընթացում, ես այնպես էլ եմ դա անում, իսկ առաջարկ ընդունելը՝ այսօր, ով էլ ընդունի այդ առաջարկը, կդիտվի որպես ուրացություն, չեմ ասի դավաճանություն, դուք որոշեք ոնց կոչել...»:

Այս կարծիքը հայտնեց երեկ «Հայելի» ակումբում հյուրընկալված Տիգրան Կարապետյանը, ով ինչ հետո կեղծ ընդդիմության անդրադառնալիս նշեց, թե համագործակցության, ավելի ճիշտ՝ պաշտոնի առաջարկներն ավելի վաղ են եղել: «Այն անձը, որ ասում է՝ կընդունենք առաջարկը, ես մտածում եմ, որ այդ առաջարկը վաղուց է եղել: Ինչ վերաբերում է անձամբ ինձ, Կարապետյանը որևէ առաջարկ չի ստացել, չի էլ պատրաստվում դիմել Սերժ Սարգսյանին կառավարություն կազմելու հարցում համագործակցելու կապակցությամբ: «Ես կարող եմ որևէ պաշտոն զբաղեցնել, եթե ժողովրդի կողմից ընտրված լինեմ, ժողովրդից ունենամ համաձայնություն, ոչ թե պաշտոնյայից»:

Տիգրան Կարապետյանը ընտրությունների վերաբերյալ իր գնահատականն արտահայտում է Սահմանադրական դատարան (ՍԴ) դիմելով: ՍԴ դիմելու համար ԺԿ ղեկավարը հիմք է ընդունել ընտրախախտումների և ընտրակեղծիքների վերաբերյալ դիտորդների արձանագրությունները, ինչպես նաև իրենց ունեցած տեղեկությունները: ՍԴ կամ հետագա հայցերի դիմելու մյուս թեկնածուների վարանումը Տիգրան Կարապետյանն իր ձևով է մեկնաբանում. «Ում հարցնում ես, ասում է՝ երկու օրից գումարն սպասում է մինչև հավելի վրա էդ փողը նստի, մի 20 միլիոն կլինի, մյուսը պաշտոն է սպասում, եթե բարձրաձայնում ես, ուրեմն պայմանավորվել ես, չէ՞: Առհասարակ ընտրությունները վերածվում են ինչ-որ շուկայական հարաբերությունների, բիզնես ծրագրերի»:

«Հետընտրական լարված իրավիճակում, երբ իշխանությունը համագործակցության կոչ է հնչեցնում, իսկ Տեր-Պետրոսյանը մերժում է այդ կոչը, ինչպե՞ս կարող է լուծվել լարված իրավիճակը», **«Ազգի»** հարցին Տ. Կարապետյանը պատասխանեց. «Ես ուրախ եմ, որ երկուսն էլ ձգտում են, որ չլինի բախում: Եթե այսպես շարունակվի, ոչ մեկը սահմանը չի անցնի և չի տանի բախման, որոշակի բանակցությունների միջոցով կհարթվի: Ես շատ ուրախ եմ, որ կա ուժեղ ընդդիմություն, որն այսօր կարող է ազդել որոշումների վրա, և մենք տեսնում ենք, այդ համագործակցության կոչը (Սերժ Սարգսյանի կոչը նկատի ունի- Գ. Գ.) արդեն այդ ազդեցության ներքո է եղել, հենց այնպես չէին ասի համագործակցության մասին, որովհետև սա լուրջ է: Ցավոք, պաշտոններում կտեսնենք մարդկանց, որոնք արժանի էլ չեն, բայց դե հիմա...»:

Անդրադառնալով ՀՅԴ հետընտրական հայտարարություններին և գործելաոճին՝ Տիգրան Կարապետյանն անկեղծացավ, թե մեկ-մեկ քննադատում է Դաշնակցությանը, մեծ առումով լավ է վերաբերվում, որովհետև նախ՝ ավանդական կուսակցություն է, երկրորդ՝ սկզբունքային է: Այդ սկզբունքայնությունը Կարապետյանը ընդգծում է ընդհանուր մթնոլորտը հաշվի առնելով ու նշում, որ ՀՅԴ-ն այսօր մեծ շահող է: «Շատ ես, Վահան Հովհաննիսյանը կարծում է, որ իր հանդեպ եղած կեղծիքները կարող են անդրադառնալ կուսակցության վրա, այն առումով, որ կուսակցությունը լինելով չորրորդ՝ իջեցնում է իր վարկանիշը: Բայց ես կարող եմ հստակ ասել, որ ՀՅԴ-ն թող շատ չմտահոգվի, ինքը քաղաքական դաշտում վատ վիճակի մեջ չէ: Այնպիսիները կան, որ գողացել են, հը մի բան էլ միզում են, դրանք այն մարդիկ են, ովքեր պաշտոն կստանան: Ես այնպես եմ մտածում, որ իրենք խնդիր ունեն պահպանելու իրենց այդ ամբողջականությունը որպես կուսակցություն», դաշնակցականներին գնահատեց և հույս հայտնեց Կարապետյանը:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Հասարակական

Անարդարության հետեւանքները օպերայի բակում

*Նախագահական ընտրությունների ժամանակ ոչ մի թեկնածուի հետ հոգեբանական աշխատանք չի տարվել նրա իմիջը եւ ժողովրդականությունը բարձրացնելու համար, կարծում է հոգեբան **Սամվել Խուդոյանը**: Ըստ նրա, հոգեբանական տեսանկյունից «մեծ» էին հանդես գալիս Վահան Հովհաննիսյանը եւ Արթուր Բաղդասարյանը, համենայն դեպս նրանց ելույթներում անկեղծությունն ակնհայտ էր, եւ դա թեկնածուի իմիջի ամենակարեւոր դաշտն է: Ըստ Ս. Խուդոյանի. «Կան հիմնական լիդերներ, որոնք ծնվել են պատմության մեջ, սակայն մեր թեկնածուների մեջ այդպիսիք չկային»: Հոգեբանի հետ մեր զրույցի ընթացքում քննարկեցինք նաեւ այսօր մեր հասարակության բեւեռացվածության խնդիրն ու դրա հետեւանքները:*

- Պարոն Խուդոյան, ժողովրդի հոգեբանական այսպիսի հուզականությունը նախադեպ՞ էր:

- Այո, լրիվ կանխատեսելի էր, քանի որ ընտրություններին մասնակցում էր երկրի առաջին նախագահը, որի ժողովրդականությունը, կարծիքը, փորձառությունը, մակարդակը եւ հեղինակությունը լուրջ հանգամանք են եւ խիստ հակազդեցին իշխանություններին: Բնականաբար, նա հավաքվել էր ու գիտեր, թե ինչ կարգի աջակցություն կստանա ընտրական, եւ հոգեբանական դաշտում:

- Մի՞թե իրականում Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն այդքան հետեւորդներ ունի:

- Լեւոն Տեր Պետրոսյանի մեջ ընտրողները որոշակի ուժ են տեսել: Բացի այդ, «Միայն սրանցից (գործող իշխանություններից- Ս. Խ.) ազատվենք» սկզբունքը ստեղծել է միավորվել առաջին նախագահի շուրջ: Նրանց է ավելացել նաեւ գործազուրկ, անաշխատ, որոշակի անհանգստություն չկայացած դժգոհողների բանակը, որը ցանկացած երկրում էլ կա եւ այնտեղ, որտեղ այդ բանակը մեծամասնություն է կազմում այնտեղ սովորաբար հեղափոխություններ կամ հեղաշրջումներ են կատարվում: Միշտ էլ գոհ մարդիկ են լինում, բայց երբ նրանց թիվն ավելի քիչ է, իրավիճակը վտանգավոր է դառնում: Իհարկե, անժխտելի է, որ մեզ մոտ տնտեսական վիճակն ակնհայտորեն լավացել է 90-ական թվականների համեմատությամբ, բայց ժողովրդի մեծ մասի մեջ վիրավորվածության զգացողություն կա:

- Ինչի՞ց է վիրավորված ժողովուրդը:

- Անարդարությունից, կոռուպցիայից: Ժողովրդի համար արդարությունն ու բարեկեցությունը հավասարազոր արժեքներ են, եւ քանի դեռ արդարության մակարդակը չի բարձրացել մեր հասարակությունում, դժգոհությունը միշտ լինելու է: Կարելի է շատ հարուստ հասարակություն ունենալ, բայց եթե իշխանությունն անարդար է, նրա դեմ խռովություն կլինեն: Կարծում եմ, շատերը, որ կարող էին այստեղ ապահով ապրել, լույս գնալ, փախել են անարդարությունից, որովհետեւ սովոր չեն կաշառել, ծնկել եւ այլն:

- Կարո՞ղ ենք օպերայի բակում խմորվող խռովության շարժումը համարել ներկա իշխանությունների գործողությունների հետեւանք եւ պատիժ:

- Եթե այսօր լուրջ որոշումներ չլինեին, Լեւոնը չէ՞ ավելի հզոր լիդեր էլ գար, երբեւէ ռաբաթով նստացույցի չէին նստի, այնքան մարդ չէր գա, եւ այնքան մեծ դժգոհություն չէր լինի: Այսինքն, սա պարզ, հստակ ակնարկ էր միայն անարդարության մասին: Սա դեռ է դաս լինի, որ վերլուծեն պահելի եւ հզոր դժգոհության առիթը, որ նույն անարդարությունները չկատարվեն: Իսկ ինչ վերաբերում է Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, կարծում եմ նա չի դադարելու պայքարելուց, գնալու է մինչեւ վերջ: Չեմ բացառում, որ այս շարժումը կարող է տանել ծայրահեղական դրսեւորումների: Ընդհանրապես ամեն ինչ հնարավոր է:

- Դուք կարծում եք, որ խռովության այս ալիքը կուժեղանա՞:

- Առայժմ, երկու կողմերն էլ այսպես ասած, ասամ են ցույց տալիս, տեսնեն՝ որը կկոտրվի: Բայց քանի որ երկուսն էլ կոտրվող չեն, ապա մի ինչ-որ պահի կգնան բանակցությունների՝ կարծում եմ, միջնորդների միջոցով: Նման ելքն ավելի հավանական եմ համարում հետեւյալ տրամաբանությամբ. նախ իրավիճակը մեր տարածաշրջանում խիստ բարդ է սխալվելու համար, երկրորդ՝ մեր ժողովուրդը բավականաչափ իմաստուն է ու զգոն, եւ երրորդ՝ հակամարտող կողմերը հասուն եւ հայրենասեր լիդերներ են, թույլ չեն տա, որ ավելի սրացումներ տեղի ունենան: Փոխադարձ զիջումներով բանակցություններ կլինեն, ու դա այս քաղաքական իրավիճակում լավագույն լուծումը կլինի:

- Դուք, պատկերացնո՞ւմ եք, որ մի սեղանի շուրջ կնստեն Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը եւ Սերժ Սարգսյանը կամ նրա ներկայացուցիչները:

- Որպես հոգեբան կարծում եմ, որ երկու քաղաքական գործիչներն էլ ճկուն անձնավորություններ են: Նրանց այսօրվա մանեւրումներն էլ ճկունություն են արտացոլում, այսինքն, հավաքվելով խաղ է գնում, որն ի վերջո, դրական արդյունքների է հանգեցնելու:

- Ժողովուրդն ասում է՝ չկա չարիք, առանց բարիք: Ի՞նչ կտա այս անհաշտությունը դրական իմաստով:

- Իշխանությունը կհասկանա, որ այն ճանապարհը, որով գնում էր, ճիշտ չէ: Ինչպես էլ ծնողների բանակն ուրախ-ուրախ առաջընթացի ցուցանիշներ է ներկայացնում, իրականում ամեն ինչ այնքան էլ լավ չէ:

- Այս օրերին մեր խնդրանքով շատ հոգեբաններ են գնահատում հասարակության շերտավորումներն ու քաղաքական սեւեռումները: Ձեր կարծիքը, խնդրեմ:

- Կա քննադատողների մի մեծ, չեզոք բանակ, որ կակշռվանա, եթե, Աստված չանի, արյուն թափվի: Կա իշխանական թեւ, որը գաղափարական հիմքի վրա չի ձեւավորված, այլ կազմակերպչական միասնություն է: Այդ պատճառով, կարծում եմ, որ եթե ընդդիմադիր թեւն ուժեղանա, դեռ էլի շատերը կանցնեն այդ կողմ (նույնիսկ շեղվողներ եղան), անհեթեթ առնետավազք կլինի: Դա արդեն [illegible] կլինի: Ավելի կայուն է ընդդիմության աշխույժ հողի վրա հավաքված բանակը: Դրանք նախկին իշխանավորներն են, որոնք իրենց կերակրամանից են զրկվել եւ ուզում են հետ գալ վրեժառության: Դա դժգոհների բանակն է, որի վրա է կատարվում հոգեբանական աշխատանքը որեւէ երկրում: Դեռ էլի քաղաքական դժգոհ ուժեր կլինեն, որոնք եթե ոչ բացահայտ, ապա գաղտնի ընդդիմադիր դաշտում կհայտնվեն: Տվյալ դեպքում շատ կառուցողական եմ գնահատում դաշնակցականների դիրքորոշումը, որ կարող է իմ ասած միջնորդի դերը ստանձնել:

- Ի՞նչ եք կարծում, մեզանում կա՞ դեմոկրատիա:

- Կարծում եմ, դեմոկրատիան կաթիլ-կաթիլ զարգացման գործընթացի մեջ է: Այս վերջին 15 տարիների կտրվածքով մեր ժողովրդի դեմոկրատականացման մեջ բավական շարժ է նկատվում: Մենք չենք կարող 200 տարվա դեմոկրատիա ունեցող որեւէ երկրի հետ համեմատվել, բայց ավելի արագ քայլերով առաջ գնալուն խանգարող շատ հանգամանքներ կան: Օրինակ, ասիական մենթալիտետին բնորոշ գծերը, որ մեր մեջ ավելի շատ են, քան ասենք, վրացիների մեջ եւ ավելի պակաս, քան ադրբեջանցիների մեջ:

- Կոնկրետ ի՞նչ գծեր նկատի ունեք:

- Ստրկամտությունը, գավառամտությունը, **"Я начальник - ты дурак, ты начальник - я дурак"** սկզբունքը, ծորտի հոգեբանությունը, քծնանքը: Եվ ամենավատը՝ այդ քծնանքից ծնվող ղեկավարը: Բայց դա էլ է փոխվում: Ես կարծում եմ, որ որոշ ժամանակ անց արդարությունն ու քաղաքակրթությունը կաթիլ-կաթիլ կավելանան:

- Ձեր հարցազրույցներից մեկի ժամանակ դուք ակնարկեցիք ներշնչանքի կամ զանգվածային հիպնոսի մասին: Կբացե՞ք փակագծերը:

- Ավելի ճիշտ է այս երեւույթը ոչ թե հիպնոս, այլ մանիպուլյացիա անվանել: Նման մանիպուլյացիա իրականացնում է ցանկացած մարդ, երբ ուզում է մեկին օգտագործել իր նպատակների համար: Ցանկացած երկրում էլ ընտրությունների ժամանակ այս մանիպուլյացիաները կատարվում են: Ուրիշ բան է, որ քաղաքակիրթ երկրներում կոպիտ մանիպուլյացիաներին (քվեաթերթիկների լցոնում, հոգեբանական ու ֆիզիկական ուժի կիրառում) փոխարինում են նուրբ մանիպուլյացիաները: Օրինակ, ամերիկյան նախագահական ընտրությունների նախընտրական փառատոնի եւ բանավեճերի ժամանակ իդեալական կազմակերպված մանիպուլյացիա խաղ է գնում: Թեկնածուի իմիջմեյքերները, որոնք հիմնականում հոգեբաններ են, երկար ժամանակ աշխատում են շարժումների, ձայնի առանձնահատկությունների, ժողովրդի տարբեր խավերի հանդեպ ճշգրիտ մոտեցման եւ վարքի այլ դրսեւորումների հղկման համար: Այս ամբողջի հիմնական նպատակներից է՝ մարդիկ որպես յուրայինի ընդունեն թեկնածուին՝ գաղափարներով, ցանկություններով, իդեալներով, նույնիսկ շարժուձեւով: Ընդ որում, թեկնածուն երկար ժամանակ մշակելով այդ կերպարի պլանը սկսում է փոխվել եւ նմանվել իր ընտրողներին ու նրանց իդեալին: Այսինքն, սա փոխադարձ գործողություն է:

- Ո՞վ է մեր թեկնածուներից ավելի շատ ներշնչող:

- Արթուր Բաղդասարյանը, Վահան Հովհաննիսյանը, նաեւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: Իսկ թե ինչո՞ւ, ընտրությունների արդյունքները դա չեն արտացոլում, որովհետեւ որոշվում են կոպիտ տեխնոլոգիաների միջոցով:

Հարցազրույցը վարեց՝
ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Բանավեճի մշակույթը եւ «Ազգի» «Արժանապատիվ քաղաքացի» էջը

«Հայհոյանքը փաստի սով է»:

Հակոբ Պարոնյան

«Ազգ» օրաթերթը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հայտնի ասուլիսներից հետո բանավեճի համար բացելով իր հայտնի «Տեսակետներ» խորագիրը, նպատակ ուներ հանրության ուշադրությունը հրավիրել պատմական այն վտանգավոր երեւույթների վրա, որոնք վտանգում են ողջ ազգի միասնությունը: Սակայն մեզ համար շատ հասկանալի դարձավ, որ հարկավոր է խոսակցությունը տանել ոչ թե այն թեմաների շուրջը, որոնք պառակտում են ազգը, այլ այն թեմաների, որոնք կարող են միավորող եւ դրական դեր խաղալ ներկայումս մեր ժողովրդի առջեւ ծառացած խնդիրների լուծման համար: Այդ պատճառով էլ առաջարկվեց «Ազգի» կայքէջում բացել նոր էջ «Արժանապատիվ քաղաքացի» անվանումով, որը կլինի բանավեճի մի նոր ամբիոն եւ որտեղ, ըստ մեզ, պետք է լինեին ազգին միավորող, այլ ոչ թե երկփեղկող կարծիքներ: Երկրորդ անգամ սակայն, ցավոք, ցույց տվեց, որ այ[illegible] պառակտումը մեծապես ավելին է, քան մենք կարծում էինք: Ցավալի է նաեւ այն փաստը, որ մեր կայքէջ այցելողներից շատերի մեջ բացակայում է բանավեճի տարրական կուլտուրան, նրանք նախընտրում են հայհոյել մեկը մյուսին եւ «Ազգին», որը նրանց հնարավորություն է տրամադրել ազատորեն իրենց կարծիքն արտահայտելու: Այդպես էլ չհնչեց կառուցողական եւ ոչ մի առաջարկ, փոխարենը շատ էր անհանդուրժողականությունը եւ հակակարծիք նրանց կողմից, ովքեր հանդես էին գալիս առաջին նախագահի պաշտպանի դերում: Այստեղ կան խայտառակ հայհոյանքներ, որոնք թերթի ծրագրավորողը հեռացնում է, շատերը բուն թեմայի մասին գրելու եւ կարծիքներ հայտնելու փոխարեն հայհոյում են «Ազգին», օրինակ, որ իբր ««Ազգ» թերթը վերածվել է պահեստի հանքավի», ««Ազգ» թերթ, դուք էլ վաճառվեցիք», «ցանկացած իշխանության ծառա եւ անհամ խաղերը», «արդեն քանի տարի «Ազգի» մշտական ընթերցողն եմ, սակայն հիասթափված եմ ձեր հիմնական աշխատանքից. արժանապատվություն ունեցեք «Ազգի» խմբագիր եւ լրագրողներ, ազատորեն ծառայում եք իշխանություններին» եւ այլն: Հայհոյանքի իր բաժինն է ստացել նաեւ թերթի գլխավոր խմբագիրը. «Նույն անողնաշար ու անդեմ թերթն է, ինչպես եղել է վերջին 13 տարիներին, ամոթ է, Հակոբ Ավետիքյան»: Այսինքն՝ մեր առաջարկը, թե ազատորեն կարող եք հայտնել ձեր կարծիքը երկրում առաջացած իրավիճակի մասին, շատերը ընկալում են որպես բոլորին՝ թերթին, լրագրողներին, խմբագրին հայհոյելու հնարավորություն:

Բարեբախտաբար, մեր կայքէջ այցելածների մեջ ավելի շատ էին նրանք, ովքեր անդրադարձել էին բուն թեմային՝ ազգի միավորման գաղափարին, նրանք, ի տարբերություն հայհոյողների, որպես կանոն ստորագրել էին իրենց ազգանունները: Օրինակ՝ «Մեզ՝ հայերիս համար երբեք անցյալի սխալները դաս չեն լինում: Մենք մի ազգ ենք, մի ժողովուրդ, ոչ թե լեւոնական, երեւանցի, ղարաբաղցի կամ սփյուռքահայ»: Մեկ այլ գրություն. «Ես դժգոհ եմ մեր երկրում եղած շատ բաներից, բայց չեմ ուզում, որ իմ դժգոհությունը օգտագործեն դրսի մութ ուժերի կամակատարները», «Պառակտված ազգը լավագույն դեպքում ծիծաղելի արարած է, վատագույն դեպքում՝ թիրախ այդ ազգին ոչ բարի կամեցողների համար» եւ այլն: Այսինքն՝ կային նաեւ իրավիճակը սթափ գնահատողներ, որոնք փորձում էին իրենց կարծիքն արտահայտել, միաժամանակ չհայհոյելով ու չվիրավորելով ոչ մեկին:

Ինչեւէ, **«Ազգ»** թերթի բանավեճի համար բացված խորագիրը՝ «Արժանապատիվ քաղաքացին» ցույց տվեց միմյանց կարծիքը լսելու եւ սեփական կարծիքը արտահայտելու ցածր կուլտուրան, որը չի կարող վերանալ մեկ օրում: Մեր թերթը կշարունակի բանավեճի համար էջ տրամադրել իր ընթերցողներին ոչ միայն նրանց, ովքեր հավանում են **«Ազգը»**, այլեւ նրանց, ովքեր շարունակում են կարդալ մեր «անդեմ» թերթը: Մենք փորձում ենք օբյեկտիվ լուսաբանել եւ մեկնաբանել այն ամենը, ինչ տեղի է ունենում մեր երկրում: Մեր խմբագրությունում կան տարբեր քաղաքական հայացքներ ունեցող մարդիկ եւ բոլորն էլ ազատ կարող են իրենց կարծիքն արտահայտել՝ ստորագրելով իրենց ազգանունները: Սակայն **«Ազգը»** սեփական քաղաքական ծրագրի շրջանակներում չի ցանկանում դառնալ ոչ մի քաղաքական ուժի խոսնակը, առավել եւս հրաժարվել սեփական ծրագրի խորագրից:

ԱՐՄԵՆ [illegible]

ԳԻՏԱՐԳ

Ընտրությունները Շիրակի դիտորդների գնահատմամբ

Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոնի Շիրակի տարածաշրջանային մասնաճյուղը փետրվարի 19-ի նախագահական ընտրություններում իրականացրել է դիտորդական առաքելություն մարզի 33, 34, 35-րդ ընտրատարածքների 15 ընտրական տեղամասերում, բացի այդ՝ նաեւ շրջայցային դիտորդություն Ազատանի, Մարալիկի, Ջրառատի համայնքների չորս ընտրատեղամասերում: Ըստ դիտարկման, ամփոփված տվյալների,-որը մեզ ներկայացրեց իրավապաշտպան մասնաճյուղի ղեկավար **Սեյրան Մարտիրոսյանը**, այդ տեղամասերում քվեարկությունը եւ արդյունքների ամփոփումը հիմնականում ընթացել են բնականոն, ՀՀ ընտրական օրենսգրքի եւ ԿԸՀ որոշումների պահանջներին համապատասխան: Ընտրական հանձնաժողովներն ընդհանուր առմամբ պատրաստ են եղել գործընթացին եւ կարողացել են վերահսկել իրավիճակը: Սակայն, դիտորդների գնահատմամբ, հանձնաժողովների ոչ բոլոր նախագահներն ու անդամներն են իրազեկ եղել ընտրական գործընթացը կարգավորող օրենսդրությանն ու նորմատիվային փաստաթղթերին, ակնառու է եղել նրանց ոչ լիարժեք ուսուցումը, հանձնաժողովներում ներկայացված տարբեր կառույցների պաշտոնյաների մեծ թիվը: Պարբերաբար գրանցվել էր նաեւ վստահված անձանց ներկայության թույլատրելի քանակը, նրանք ոչ միշտ էին տիրապետում ընտրական օրենսդրությանը՝ որոշակի դեպքերում այդ պատճառով խոչընդոտելով քվեարկության ընթացքին: Տեղամասերում տեղի է ունեցել քվեարկությունը հաստատող դրոշմակնիքը 32-րդ կամ դրան հաջորդող էջում դնելու ԿԸՀ որոշումը, արձանագրվել են նաեւ դեպքեր, երբ դրոշմակնիքը դրվել է այլ էջում:

Դիտորդների եղած տեղամասերում հանձնաժողովներն աշխատանքը սկսել են ժամը 7-ից 7.30, տեղամասերն ընտրողների առջեւ բացվել են ժամանակին: Իսկ ահա 34/27 ընտրատեղամասում (Գյումրու 5-րդ հանրակրթական դպրոց) դիտորդն առավոտյան չի կարողացել մտնել տեղամաս, քանի որ մուտքի դուռը փակ է եղել, նրան ասել են, թե հանձնաժողովը դեռ չի եկել: Սակայն 7.30-ին, երբ բացել են տեղամասի դուռը, պարզվել է, որ հանձնաժողովը ներսում էր եւ աշխատանքը սկսել էր առանց վստահված անձանց ու դիտորդների:

Արձանագրված հիմնական խախտումը, ինչպես նշվում է դիտորդական առաքելության ամփոփ հաշվետվության մեջ, մարդկանց համատարած կուտակումներն էին ընտրատեղամասերի մոտ, երբեմն էլ՝ ընտրատեղամասում: Բազմաթիվ էին ահազանգերը ընտրակաշառք բաժանելու մասին, ավտոբուսներով եւ միկրոավտոբուսներով ընտրողներին տեղամասեր տեղափոխելու դեպքերը, առանց պետհամարանիշերի մարդատար ավտոմեքենաների առկայությունը: Գյումրու 37-րդ հանրակրթական դպրոցում տեղակայված 34/08 ընտրատեղամասում ստացված՝ մոտակայքում ընտրակաշառք բաժանելու մասին հեռախոսային ահազանգից հետո դիտորդը դուրս է եկել տեղամասից եւ հարեւանությամբ գտնվող նախկին կաթսայատան մոտ նկատել առանց պետհամարանիշի մթնեցված ապակիներով «Նիվա» ավտոմեքենա, որի մոտ հավաքված էին անծանոթ քաղաքացիներ: Երբ դիտորդը մոտեցել է, մեքենան փակել է դռները եւ անմիջապես հեռացել տարածքից: Արձանագրվել են ընտրատարածքում քարոզչության փորձերի, առանց քվեախցիկ մտնելու եւ բաց քվեարկության, տեղամասում մոտ 800 ընտրողի քվեարկությունից հետո քվեաթերթիկների արկղի 11-րդ փաթեթի սպառման, մի քանի ընտրատեղամասերում քվեարկության ընթացքում կողմնակի անձանց ներկայության դեպքեր:

Գ. Մ.

ԱԶԳ **Միջազգային**

ԱՄՆ-ն ու ԵՄ-ը Թուրքիայից պահանջում են դադարեցնել PKK-ի դեմ գործողությունները

Նրանք միաժամանակ քրդական այս կազմակերպությունը համարում են ահաբեկչական

Փետրվարի 21-ին PKK-ի հենակետերի ոչնչացման առաջադրանքով թուրքական ռազմաօդային ուժերը սկսեցին նպատակային հարվածներ հասցնել Հյուսիսային Իրաքում տեղակայված այդ հենակետերի վրա: Փետրվարի 21-ին օդային հարվածները համադրվեցին ցամաքային գործողություններով: Փետրվարի 27-ի տվյալներով, թուրքական զորքերը վերջին 6 օրերի ընթացքում սպանել են 230 PKK-ականի, իսկ վերջիններս 24 զինծառայողի, որոնց թվում են մեկ մայոր եւ ռազմաօդային ուժերի 2 կապիտան:

Թուրքական զինված ուժերի գլխավոր շտաբը, ելակետ ընդունելով այս տվյալները, PKK-ի դեմ պայքարում ձեռք բերված աննախադեպ հաջողությունների մասին է հայտարարում, Թուրքիայի Նախագահ Աբդուլլահ Գյուլը պնդում է, որ ցամաքային գործողությունները ժամանակին են սկսել, այլապես անհամեմատ մեծ կլինեին բանակի կորուստները, իսկ վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանը ազդարարում է. «Քանի դեռ PKK-ն արմատախիլ չի արվել, Հյուսիսային Իրաքում չենք դադարեցնի ռազմական գործողությունները»:

Փետրվարի 27-ին Բաղդադում Իրաքի արտաքին գործերի նախարար Հոշյար Զեբարիի հետ հանդիպմանը համանման հայտարարություն է արել նաեւ թուրքական պատվիրակության ղեկավար Ահմեդ Դավութօղլուն, որը միաժամանակ վարչապետ Էրդողանի խորհրդականն է: Մինչ Դավութօղլուն հայտարարություն էր անում, նույն օրը Անկարա է գործուղվում ԱՄՆ պաշտպանության նախարար Ռոբերտ Գեյթսը: Փետրվարի 28-ին նա հանդիպում է Թուրքիայի պաշտպանության նախարար Վեջդի Գյոնուլի հետ, հանդիպմանը քննարկվում են PKK-ի դեմ պայքարին, Հյուսիսային Իրաքում իրականացվող ցամաքային գործողություններին եւ այդ պայքարում ԱՄՆ-ի հետ համագործակցությանն առնչվող հարցեր:

Հանդիպման ավարտին մամուլի ասուլիսում ԱՄՆ պաշտպանության նախարարը զգուշացնում է թուրքական իշխանություններին, որ ցամաքային գործողությունների երկարաձգումը կվնասի Հյուսիսային Իրաքի կայունությանը, վարչապետ Էրդողանի կառավարությունից պահանջում է հստակեցնել այս գործողությունների նպատակը, ճշտել աշխարհագրությունն ու բնույթը, ընդգծում է ցամաքային գործողությունները երկրի խորքերում շրջաններում տնտեսական եւ քաղաքական միջոցառումներով զուգորդելու անհրաժեշտությունը, ապա եւ ավելացնում. «Ցանկանում ենք, որ Թուրքիան հնարավորինս շուտ ավարտի ցամաքային գործողությունները Հյուսիսային Իրաքում եւ ապահովի իր ինքնապաշտպանության իրավունքի զուգակցումը Իրաքի տարածքային ամբողջականության հետ»:

PKK-ի դեմ Հյուսիսային Իրաքում ծավալվող ռազմական գործողություններին Թուրքիան լուրջ է պատրաստվել: Վարչապետ Էրդողանն ու նախագահ Գյուլը Ջորջ Բուշի, իսկ արտգործնախարար Ալի Բաբաջանը Եվրոմիության երկրների ղեկավարների հետ հանդիպումներում ստեղծել են դրանց իրականացման քաղաքական նախադրյալները: Ավելին, Անկարան այս գործողությունները նախապես համաձայնեցրել է ԱՄՆ-ի, Իրաքի, ամենայն հավանականությամբ, նաեւ ԵՄ-ի հետ: Այդ ընթացքում թուրքական բանակը ավելի քան 100 հազար զորք է կուտակել Իրաքի սահմանի երկայնքով: Սակայն նախապատրաստական այս աշխատանքները, որոնք ամիսներ առաջ էին սկսվել, պետք է ազդակ հանդիսանային, որպեսզի PKK-ի զինյալները սահմանամերձ շրջաններից նահանջեին երկրի խորքերը:

Այլ կերպ, ցամաքային գործողությունների հնարավորինս շուտ դադարեցման դեպքում PKK-ն հետ կվերադառնա, կվերականգնի այն իրավիճակը, ինչ տիրում էր նախքան ռազմական գործողությունների ծավալումը, եւ այս կազմակերպությանը զսպելու համար Թուրքիան ստիպված կլինի անընդմեջ օդային հարձակման ենթարկել Հյուսիսային Իրաքը: Դա հազիվ թե ընդունելի լինի ԱՄՆ-ի եւ ԵՄ-ի համար: Այլապես, ի դեմս Ռոբերտ Գեյթսի, ԱՄՆ-ն ցամաքային գործողությունները հնարավորինս շուտ ավարտելու կոչեր կաներ Անկարային, դրանց առթիվ մտահոգություն չէր հայտնի ԵՄ-ը, ոչ էլ միացյալ ձախ խմբակցության անդամները PKK-ի ներկայացուցիչների հետ Եվրախորհրդարանում կազմակերպեին մամուլի ասուլիս, պահանջելով թուրքական զորքերի դուրսբերումը Հյուսիսային Իրաքից:

Հյուսիսային Իրաքում ցամաքային գործողությունների դադարեցման, այնտեղից թուրքական զորքերի դուրսբերման ԱՄՆ-ի եւ ԵՄ-ի պահանջները հակասում են դրանք մինչեւ PKK-ի չեզոքացումը շարունակելու վարչապետ Էրդողանի կառավարության տրամադրություններին: Սա նշանակում է, որ ԱՄՆ-ի եւ ԵՄ-ի խնդիրը PKK-ի չեզոքացումը չէ, այլ Թուրքիայում քրդական հարցի պայմանավորումը այս կազմակերպությամբ: Թերեւս դա է պատճառը, որ Անկարայում ԱՄՆ պաշտպանության նախարարն ընդգծում է ցամաքային գործողությունները քաղաքական միջոցառումներով զուգորդելու անհրաժեշտությունը, Եվրախորհրդարանի միացյալ ձախ խմբակցությունը PKK-ի ներկայացուցիչների հետ Բրյուսելում դատապարտում է թուրքական զորքերի ներխուժումը Հյուսիսային Իրաք: Էլ չենք խոսում ԵՄ-ի մասին, որը Թուրքիային իբրեւ նախապայման է առաջարկում քրդական հարցի լուծումը:

Թուրքիայում քրդական հարցի պայմանավորումը PKK-ով ենթադրում է այդ կազմակերպության հետ Անկարայի երկխոսությունը: Թեեւ Անկարան բացառում է երկխոսության հավանականությունը, սակայն չպետք է հակադրվի պայմանավորմանը, որովհետեւ PKK-ն ընդգրկված է քրդական հարցը վերջինով պայմանավորող ԱՄՆ-ի ու ԵՄ-ի ահաբեկչական կազմակերպությունների ցուցակում:

Ռազմական գործողությունները չեն հանգեցնում PKK-ի չեզոքացմանը, սակայն այդ ցուցակը հնարավորություն է տալիս Անկարային խուսափելու ինչպես ԱՄՆ-ի, այնպես էլ ԵՄ-ի երկխոսության պահանջներից, ընդգծելով դրա անհամատեղելիությունն ահաբեկչության հետ, ինչը PKK-ի դեմ պայքարի հետ նույն կերպ է վերադարձնում քրդական հարցը: Այսուհետ, դա դառնում է աշխույժ սակարկությունների առարկա, դրանով երկուստեք կրած մարդկային կորուստները հիմնավորվում են: Ինչ վերաբերում է սկսած փետրվարի 25-ից Դիարբեքիրում, Վանում, Բաթմանում եւ Աղրիում քրդական հոծ զանգվածների ցույցերին, որոնք ուղեկցվում են ոստիկանության հետ բախումներով եւ համատարած ձերբակալություններով, ապա դրանք էլ սակարկություններում ուժեղացնում են քրդական հարցը PKK-ով պայմանավորելու, այդ կազմակերպությանը միաժամանակ ահաբեկչական համարող ԱՄՆ-ի եւ ԵՄ-ի դիրքերը:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Նախագահ Կարզայը վերահսկում է Աֆղանստանի լոկ 1/3-ը

Նախագահ Համիդ Կարզայի կառավարությունը վերահսկում է Աֆղանստանի տարածքի ընդամենը մեկ երրորդը: Այդ մասին ասվում է ամերիկյան հատուկ ծառայությունների պատրաստած զեկուցագրում: «Թալիբան» շարժման վերահսկողության տակ է աֆղանական տարածքի մոտ 10 տոկոսը: Երկրի մնացյալ մասում իշխում են ցեղախմբերի առաջնորդները, նշում են փաստաթղթի հեղինակները:

Աֆղանստանն ապակայունացնող գլխավոր գործոնն առաջվա պես գրոհայինների խմբավորումներն են: 2007-ին դրանց իրականացրած ահաբեկչությունների հետեւանքով զոհվեցին 6,5 հազար անձինք, այդ թվում՝ 222 օտարերկրացի զինծառայողներ: Աֆղանստանում տեղաբաշխված միջազգային ուժերը 2007-ին ամենամեծ կորուստները

կրեցին 2001-ի ներխուժումից ի վեր:

Գրոհայինները ֆինանսավորվում են գլխավորապես թմրադեղերի առեւտրի հաշվին: Ամերիկացի մասնագետների հաշվարկների համաձայն, այդ նպատակով ծախսվում է աֆղանական ափիոնային կակաչի վերամշակումից ստացվող եկամուտների առնվազն 40 տոկոսը, որ կազմում է հարյուր միլիոնավոր դոլարներ:

Գրոհայինները առավել ակտիվ են գործում աֆղանա-պակիստանյան սահմանի մոտակայքում: Խիստ դժվարամատչելի սահմանամերձ այդ գոտում են գտնվում «Ալ Կաիդայի» վարժաճամբարները եւ «Թալիբանի» ռազմակայանները:

Զեկուցագրի հեղինակները ընդգծում են, որ Պակիստանի եւ Աֆղանստանի իշխանություններն այդ տարածքում արդյունավետ գործողություններ ծավալելու հնարավորություն չունեն: Այնպես որ, առաջիկա հինգ տարում իրավիճակի փոփոխություն չի սպասվում:

Աֆղանստանին վերաբերող զեկուցագիրը երեկ ԱՄՆ Սենատի պաշտպանության հանձնաժողովին է ներկայացրել երկրի ազգային հետախուզության ղեկավար Մայք Մակքոնելը:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Սարկոզիի վարկանիշն իջել է 33 տոկոսի

«Վալըր ակտյուել» շաբաթաթերթն այսօր հրապարակում է հերթական ամենամսյա հարցման արդյունքները, որոնց համաձայն՝ Ֆրանսիայի նախագահ Նիկոլա Սարկոզիի վարկանիշն իջել է աննախադեպ 33 տոկոսի: Մինչդեռ վարչապետ Ֆրանսուա Ֆիյոնը վերջին մեկ ամսում 6 տոկոս աճ է արձանագրել. նրա գործունեությանը հավանություն է տալիս ֆրանսիացիների 55 տոկոսը:

Երբ հունվարին նախագահ Սարկոզիի ձեռնարկած քայլերը դրական էր գնահատում ֆրանսիացիների 37 տոկոսը, ապա ներկայումս նրա գործունեությանը հավանություն է տալիս բնակչության 33 տոկոսը, ըստ որում դժգոհողների բաժինն ավելացել է 9 տոկոսով, իսկ վարկանիշի անկումը կարող է շարունակվել:

Վարչապետ Ֆիյոնի վարկանիշն այժմ 55 տոկոս է եւ 22 տոկոսով բարձր է նախագահի վարկանիշից:

Նման ռեկորդային տարբերություն Ֆրանսիայի 5-րդ հանրապետության պատմության մեջ եղել է միայն 1993-ին՝ վարչապետ Էդուար Բալադյուրի եւ նախագահ Ֆրանսուա Միտերանի երկրորդ համակեցության ժամանակահատվածում:

Սիցիլիական մաֆիան ԱՄՆ-ում «վերակառուցվում է»

Իտալիայի խորհրդարանում ներկայացված վերջին զեկուցագրում նշվում է, որ սիցիլիական մաֆիան ԱՄՆ-ում վերակառուցում է իր ցանցը: «Կոզա նոստրան» մարդիկ է գործուղում ԱՄՆ, որպեսզի վերականգնի հարաբերություններն այն գերդաստանի հետ, որոնցից կտրվել էր 1980-ականներին:

Զեկուցագիրը պատրաստվել է կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարի հատուկ հանձնաժողովում: BBC-ն նշում է, որ փաստաթղթի պատրաստման առիթը փետրվարի սկզբներին ամերիկացի իրավապահների անցկացրած հակամաֆիական խոշոր գործողությունն է եղել:

ՀԴԲ «Հին կամուրջ» հատուկ գործողության ընթացքում ձերբակալվեցին ութ տասնյակ գանգստերներ, այդ թվում՝ Գամբինո ազդեցիկ գերդաստանի առաջնորդը: Ի դեպ, թեեւ «Կոզա նոստրայի» արմատները Սիցիլիայում են, բայց կազմակերպությունը երկար ժամանակ ԱՄՆ-ում գործում է միանգամայն ինքնուրույն:

Իտալիայի ոստիկանությունը ՀԴԲ գործողությունը համարում է մեծ հաջողություն, բայց միաժամանակ լուրջ երկյուղներ է արտահայտում սիցիլիացի գանգստերների եւ «ամերիկացի եղբայրների» կապերի վերահաստատման կապակցությամբ:

Իրավապահներին մտահոգում է նաեւ այն հանգամանքը, որ «Կոզա նոստրան» ներում է շնորհել 20 տարի առաջ՝ մաֆիական կռիվների ժամանակ հեռացված որոշ մաֆիականների եւ նրանց թույլատրել է վերադառնալ Սիցիլիա:

Սիցիլիական մաֆիայի դիրքերն ամուր են մնում քաղաքների առեւտրի շահաբեր ոլորտում, թեեւ վերջերս «Կոզա նոստրան» սկսել է թափանցել նաեւ ուրիշ ոլորտներ: Օրինակ, կազմակերպությունը փաստորեն վերահսկում է պարենամթերքի առեւտրի ամերիկյան որոշ ցանցեր եւ շինարարական ընկերություններ: Սիցիլիացիները փորձում են ներդրումներ անել նաեւ խաղային բիզնեսում:

Օրինակելի աշակերտները կզբոսնեն Շվարցենեգերի տանկում

Կալիֆոռնիայի նահանգապետ Առնոլդ Շվարցենեգերը որոշել է թանգարանից վերցնել իրեն պատկանող տանկը, որպեսզի դրանով երեխաներին ման ածի Լոս Անջելեսի շրջակայքում: «Տերմինատորի» հետ տանկով շրջելը պարգեւատրում կլինի այն աշակերտների համար, որոնք ջանասեր են եւ խուսափում են թմրանյութերից, հաղորդում է Ասոշիեյթեդ պրես գործակալությունը:

Շվարցենեգերը դժգոհում էր, որ զավակներին հաճախ է տարել իր ֆիլմերի նկարահանման հարթակներ, սակայն 2003-ին նահանգապետ դառնալուց հետո նա երեխաներին չէր կարողանում որեւէ համար տեղ տանել, բացի տեղական օրենսդիրի ժողովից:

Շվարցենեգերն իրեն պատկանող M47American տանկը վերցրել է Գրոուվպորտի (Օհայոյի նահանգ) զինվորական թանգարանից: Նահանգապետը հետ էր գնել այդ տանկը, որով ինքը 1965-ին ծառայել էր բանակում: Տանկը ԱՄՆ տեղափոխելով՝ Շվարցենեգերն օգտագործել էր որպես «Հոլիվուդ մոլորակ» ռեստորանային ցանցի գովազդային ցուցադրություններից մեկը: Ավելի ուշ տանկը թանգարանին էր հանձնել ժամանակավոր ցուցադրության համար:

Թորոս Թորանյանն այսօր նշում է իր... 20-րդ տարեդարձը

Թորոս Թորանյանը Սարգիս Կիրակոսյանի (ձախից) եւ Սասուն Գրիգորյանի հետ

Ընդամենը 80-ամյա, սակայն հոգեվիճակով եւ կատարելիք գործերի վճռականությամբ նորահաս երիտասարդ Թորոս Թորանյանն ու մենք այսօր 20-րդ անգամ ենք նշում նրա տարեդարձը: Թորոսի ծնողները՝ Խոսրովն ու Վարդուհին ինչ իմանային, թե իրենց որդին, ծնվելով հենց փետրվարի 29-ին, չորս տարին մեկ անգամ էր նշելու իր տարեդարձը, դրանով էլ մնալով միշտ ... երիտասարդ նաեւ այս տեսակետից:

Ինչ ուրիշ գնահատական տալ Թորոս Թորանյանին: Մարդ այնքան շփոթվում է նրա գրական-մշակութային-հասարակական բազմակողմանի գործունեությունից, որ մոռանում է նրա բժշկական մասնագիտությունը (նա ավարտել է Երեւանի պետական բժշկական ինստիտուտը՝ զգայարանների մասնագիտությամբ). արձակ, բանաստեղծություն, հուշագրություն, ուղեգրություն, խոհագրություն, հրապարակագրություն, հրապարակախոսություն, խմբագրություն, գրահրատարակչություն, թարգմանություն, պատմություն, բանասիրություն, գրականագիտություն, թատերագիտություն... Ո՞ր մեկը թվենք, գրական ո՞ր բնագավառում իր ներդրումը չի ունեցել, իր զգալի հետքը չի թողել Թորոս Թորանյանը:

Կարծես այսքանը բավարար չէր, հատկապես վերջին տարիներին նա մի քանի ամսից ավելի չի մնում իր ծննդավայր Հալեպում. մի օր նրա ձայնը գալիս է Մոնրեալից ու Լոս Անջելեսից, մի քանի օր հետո հնչում է Սիդնեյից, Հոնգ Կոնգից կամ Չինաստանի մեկ այլ վայրից, իսկ անց՝ Եգիպտոսից կամ եվրոպական մի ոստանից, հաճախ նաեւ՝ Երեւանից: Չեմ կասկածում, որ Թորոս Թորանյանը եթե միլիոնավոր դոլարներ ունենար՝ կդառնար առաջին հայ զբոսաշրջիկ տիեզերագնացը՝ տիեզերքում էլ հայեր որոնելու, նրանց հայապահպանմանը նպաստելու եւ նրանց՝ Հայրենիք վերադարձի գաղափարով բոցավառելու համար...

Կարծես հայությունն էլ նրան հերիք չէր, նա անցնում է կապվել ուրիշ ազգերի, առաջին հերթին՝ արաբներին եւ մեր հարեւաններից թուրքերին ու վրացիներին, նրանց մասին նա գրելով (ի շարս այլոց, նա հեղինակել եւ հրատարակել է թուրքական թատրոնի գոյացման ու զարգացման գործում հայ գործիչների ունեցած դերի եւ Վրաստանի ու վրաց ժողովրդի պատմությանը նվիրված մենագրություններ):

Խոսորնակ է Թորոսը: Նա չի տեղավորվում հայկական միջավայրի ամենախեղդ սիստեմի համակարգվածում: Իր ասելիքը նա ասում է առանց հաշվի նստելու պայմանականությունների, ձեւված-հուսած-հնացած կաղապարների հետ: Այդ պատճառով, նա ունեցել է եւ ունի մեծաթանակ համակիրներ եւ ... հակառակորդներ: Վերջին փաստը նրան այնքան էլ չի հուզում, ինչը իսկական մտավորականի հատկանիշներից է: Նրա համար սարքեր չկան, նա գրում եւ ասում է այն ամենը, ինչին նա խորապես համոզված է կամ հավատացած: Օրինակ՝ առ այսօր նա եղավ միակ հայ մտավորականը, որ առանձին մենագրություններով արժեւորեց 20-րդ դարի հայ խոսորնակ մտավորականներ՝ ծուռ սասունցիներ Սիմոն Սիմոնյանին ու Գեւորգ Աճեմյանին, որոնցից՝ Թորոսը ինքն էլ ծուռ է, թեեւ ... այնթապցի է:

Թորոս Թորանյանը հավանաբար կորցրած կլինի իր գրած ու հրատարակած կամ չհրատարակած հոդվածների եւ գրքերի ճշգրիտ թիվը. մինչեւ այս պահը նրա հրատարակված հոդվածների թիվը մի քանի հազարից ավելի է (դրանք լույս են տեսել հայրենական եւ սփյուռքահայ հարյուրավոր անուն պարբերականներում), իսկ հրատարակած սեփական կամ ուրիշների գրքերի թիվը՝ 220-ից մի քիչ ավելի: Ավելին, իր գործունեությամբ վարակել է իր անմիջական հարազատներին՝ միակ դուստր Անիին, վերջինիս դուստրեր՝ բանաստեղծուհի Նուշիկին եւ թարգմանչուհի Նանորին, փեսաներն էլ արձակագիրներ են: Թորոսի դեպքում միանգամայն ճիշտ է Նապոլեոնի հռչակավոր ասույթը՝ «Փնտրե՛ք կինը». եթե Թորոսի գործունեության շարժիչ ուժը նվիրումն է ազգին ու հայրենիքին, այդ աշխատանքի դինամոն ինքն է, ապա վերջինիս էներգակիրը տիկինն է՝ բժշկուհի Արմենուհին, որին, Թորոսի խոստովանությամբ, այսօր եւս սիրում է երիտասարդական ավյունով:

«Ինչպիսին կը զգամ երիտասարդ: Չգիտեի կոչումիս չափ լաւատես եմ թէ՛ անձնական կեանքիս, թէ՛ մեր երկրին ու ժողովուրդին ապագային նկատմամբ», Թորոս Թորանյանն ասում է ինքն իր մասին, իսկ ուրիշներ գրում են. «Կը բարկանայ, բայց չի չարանար, կաս-կարմիր կը կտրի, բայց ժպիտը չի կտրեր դէմքէն: Ցասկոտ է, բայց ոչ՝ վրիժառու, կ'ահազանգէ, բայց չի յանձնուիր: Թորոսն է: ... Հիւանդները ձգած՝ Ազգը բուժելու կը ձգտի: Հիւանդանոցին մէջ աչալուրջ է, որ հիւանդը լաւ քնի, բայց ազգային կեանքին մէջ հակառակը կ'ընէ, թմրածները արթնցնելու կը ջանայ. Թորոսն է» (Թ. Թորանյանին նվիրված մեծարանքի հանդիսության գրքույկում Լիբանանի ՀԲԸՄ-ՀԵԸ Անդրանիկ մշակութային միության վարչության խոսքից, 2003 թ. նոյեմբերի 12):

Ինձ այսօր եւս հուզում է հետեւյալ պատմությունը: 2002 թվականին ուխտագնացություն էի կատարել Հադրութից հարավ ընկած ազատագրված տարածքներ եւ տպավորություններս հրատարակել Բեյրութի «Զարթօնք» օրաթերթի չորս համարներում: Մեկ էլ՝ զանգեց Թորոսը Հալեպից եւ առաջարկեց հոդվածաշարը իր միջոցներով հրատարակել առանձին գրքույկով եւ հասույթը հատկացնել Հայրենիքի այդ տարածքում անհետաձգելի կարիքներից մեկնումեկին: Եվ այդպես լույս տեսավ «Հրաւէր դէպի Արցախ» գրքույկը, որը Թորոսը, ըստ իր սովորության, Հալեպում տնե տուն եւ խանութե խանութ բաժանեց-վաճառեց՝ բացատրելով նպատակը: Գոյացած գումարով գնեց շտապ օգնության մի օգտագործված ավտոմեքենա ու նվիրեց Կովսականի ամբուլատորիային:

Սա՛ Թորոս Թորանյանը՝ խոսքից առաջ գործին հավատացող հայ մարդը, «զզվելի լավատեսը», իր ծննդյան 20-րդ տարեդարձը նշող 80-ամյա երիտասարդը:

Նմանների համար է ասված լատինական թեւավոր խոսքը՝ Ecce Homo - Ահա՛ Մարդը:

Շնորհավոր 20-րդ տարեդարձդ՝ մշտապես երիտասարդ Թորոս ջան: Հայրենիքից սփյուռքյանական ջերմագին «ողջո՜յն» քեզ եւ տանեցի հոբելյարին:

ԳԵՎՈՐԳ ՅԱԶԸՃՅԱՆ

Լեոնարդոն շախմատի դասագիրք է պատկերազարդել

Իտալացի հետազոտողները պարզել են, որ իտալական ձեռագրերից մեկում հայտնաբերված շախմատային խաղի պատկերազարդումները, ըստ երեւույթին, Լեոնարդո դա Վինչիի գործերն են: Ֆլորենցիայում ծնված Լեոնարդոն ձեռագրի հեղինակի՝ իտալացի մաթեմատիկոս եւ ֆրանցիսկյան վանական Լուկա Պաչոլիի մտերիմ ընկերն է եղել:

Հետազոտության հեղինակների տվյալները վկայակոչելով, BBC-ն նշում է, որ Պաչոլին շախմատային խնդիրների ժողովածուն գրել է մոտավորապես 1500 թվականին: Ձեռագիրն անցյալ տարի հայտնաբերվեց Իտալիայի հյուսիս-արեւելյան գտնվող մի մասնավոր գրադարանում:

48 էջանոց ժողովածուի էջերից յուրաքանչյուրում կան մանրակրկիտ գծագրված դիագրամներ՝ շախմատային սցենարների տարբերակներով: Պաչոլին առաջարկել է այդ սցենարների լուծման սեփական տարբերակներ:

Դա այդ կարգի առաջին դասագիրքը չէ, բայց եզակի է նրանով, որ շախմատային դիրքերի գործնական լուծումներից բացի, ունի գեղեցիկ պատկերազարդումներ: Արքան, թագուհին, փիղը եւ ձին ներկայացված են սեւ եւ կարմիր յուրօրինակ նրբագեղ խորհրդանիշերի տեսքով: Պատկերների նրբագեղությունը մասնագետներին դրդեց մտածել մեկ ուրիշ նկարչի մասնակցության մասին:

Հետազոտողները վստահ էին, որ Պաչոլիի ձեռագրում նկարների հեղինակը Լեոնարդո դա Վինչին է: Այնուամենայնիվ նրանք ամերիկացի գործընկերներին խնդրեցին անցկացնել անկախ փորձաքննություն: Հայտնի է, որ Լեոնարդոն ծանոթ է եղել շախմատին եւ իր ձեռագրերից մեկում նույնիսկ շախմատային տերմիններ է վկայակոչել:

Գիրքը շախմատային խնդիրների միակ ձեռագիր ժողովածուն է, եւ եթե Լեոնարդոյի հեղինակությունը հաստատվի, ապա ձեռագիրն անգին կհամարվի:

Գ. Յ.

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ

«Ճչացողները»

Նյու Յորքից ստացված հաղորդագրության համաձայն, Ամերիկայի Հայ դատի գրասենյակը եւ «Սոնի BMG էնտերթեյնմենթ» ընկերությունը համատեղ ընդունելություն են կազմակերպել համայնքի ակտիվիստների եւ մարդու իրավունքների պաշտպանության կազմակերպությունների համար ներկայացնելու համար «Ճչացողները» ֆիլմի DVD տարբերակը: Կազմակերպությունների թվում են եղել «Միջազգային ներում» ու «Դիմակայելով մեզ եւ մեր պատմությունը», որոնք պայքարում են ընդդեմ ցեղասպանությունների եւ հանուն մարդու իրավունքների հաստատմանը:

«Ֆիլմը անցյալ տարի մեծ առաջխաղացում արձանագրեց Ամերիկայում ցեղասպանության ճանաչման գործընթացում: Նոր DVD-ն մի քայլ առաջ է գնալու հաստատելու, որ մենք բոլորս կարեւորում ենք այդ խնդիրը որպես հայեր, եւ որպես ամերիկացիներ, մանավանդ այս օրերին, երբ Դարֆուրում շարունակվում են սպանությունները», ասել է ֆիլմի ռեժիսոր Կառլա Կարապետյանը:

Հայ դատի արեւելյան շրջանի գործադիր տնօրեն Կարինե Բիրազյանը նշել է, որ բացի արդեն գործող «Հոգուս 106 բանաձեւի» եւ «Ավելացնել Հայաստանին տվող օժանդակությունը» ակցիաներից, առաջ են քաշել նոր ակցիա «Ճչացողները տարեք դպրոց» խորագրով, որը նպատակ ունի դպրոցներում եւ գրադարաններում ապահովելու դրա առկայությունը՝ ուսուցման եւ դաստիարակության նպատակներով:

Հ. Ծ.

Վարպետը զոհ կլիներ

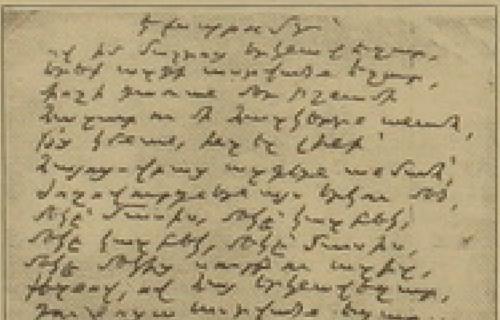

Լոս Անջելեսի «Ար-Պրես» հրատարակչության տնօրեն Սամվել Դավթյանի վերջերս Հայաստանի Ազգային գրադարանի տնօրեն Դավիթ Սարգսյանին ուղարկած ծրարը եզակի մի արժեք էր ներառում իր մեջ. հեղինակի մակագրությունն այսպիսին էր. «Դավիթ ջան, Ազգային գրադարանին եմ ուղարկում Հովհ. Շիրազի՝ Անյուսի լուսանկարը, որ «Սովետական գրող» հրատարակչությունում աշխատած ժամանակ, երբ խմբագրում էի նրա երկերի 2-րդ հատորը, նվիրեց ինձ: Չգիտեմ ինչո՞ւ, հենց մինչ այդ ազգային (Հայոց) գրադարանին մակագրված այս լուսանկարը (երեւի նեղացել էին կամ նեղացել էր) մնացել էր մոտս... Շուրջ կեսդար այն պահել եմ Սուրբ մասունքի նման, հիմա միշտ ժամանակն է այն հանձնելու Հայոց ազգային գրադարանին՝ իր սերնդության ժամանակ եւ իմ միջոցով: Սիրով եմ նվիրում, վստահ, որ հիմա Շիրազը նույնը կաներ»: Լուսանկարի հետեւում բանաստեղծություն կա, որը վերնագրված է «Էխորոճ», այն ձեզ ենք ներկայացնում հենց Շիրազի ձեռագրով: Նշենք, որ լուսանկարը եւ նրա հետեւում գրված բանաստեղծությունը Ազգային գրադարանի թանգարանային հավաքածուի մեջ արդեն զբաղեցնում են իրենց արժանի տեղը:

ԱՐՄԻՆԵ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Յուրի Գրիգորովիչը վերադառնում է Մեծ թատրոն

Մարտի 1-ից նշանավոր պարուսույց Յուրի Գրիգորովիչը պաշտոնապես կզբաղվի Մեծ թատրոնի բալետմայստերի պարտականություններով: Մոսկովյան «Նեզավիսիմայա գազետա»-ն տեղեկացնում է, որ արդեն 2009-ին Մեծ թատրոնի բեմի վրա կարող է հայտնվել Լեո Դելիբի «Կոպպելիա» բալետը Գրիգորովիչի բեմադրությամբ:

Յուրի Գրիգորովիչը Մեծ թատրոնի գլխավոր բալետմայստերն է եղել 1964-1995 թթ.: Թատրոնում նա բեմադրել է 5 յուրօրինակ ներկայացում, այդ թվում՝ «Շչելկունչիկը», «Սպարտակը», նորովի խմբագրված 7 դասական բալետներ, Մեծ թատրոն է տեղափոխել Կիրովյան թատրոնում առաջին անգամ իր բեմադրած 2 ներկայացումները («Սիրո լեգենդ» եւ «Քարե ծաղիկը»), ինչպես նաեւ Փարիզի ազգային օպերայում բեմադրված «Ռոմեո եւ Ջուլիետը»:

1995-ին թատրոնի ղեկավարության եւ թատերախմբի հետ երկարատեւ հակամարտությունից հետո Գրիգորովիչը թողեց Մեծ թատրոնը: Ներկայումս նա զբաղեցնում է Կրասնոդարի երաժշտական թատրոնի բալետախմբի գեղարվեստական ղեկավարի պաշտոնը:

2008-ի վերջերին լրանում է Մեծ թատրոնի ներկայիս գլխավոր պարուսույց Ալեքսեյ Ռատմանսկու պայմանագիր-ժամկետը: Նա չի երկարաձգի պայմանագիրը, բայց Մեծ թատրոնում կշարունակի աշխատել որպես հրավիրյալ պարուսույց: Թատրոնի ղեկավարությունը թերեւս ուզում է սահուն կերպով վերապրել «անցումային» ժամանակաշրջանը, ուստի նախատեսված է, որ Գրիգորովիչը կզբաղվի խորհրդային շրջանի դասական խաղացանկով, իսկ Ռատմանսկին՝ նորարարական փոքր բեմադրություններով: Բալետախմբի նոր ղեկավարը կստանձնի խմբի զարգացման ընդհանուր միտումները: Թատրոնի տնօրեն Անատոլի Իքսանովը նոր գլխավոր բալետմայստերի անունը հավանաբար կհայտարարի մարտի 3-ին կայանալիք մամլո ասուլիսում:

Գ. Յ.

ԱԶԳ Մարզական

«Միկան» բավարարվեց չորրորդ տեղով

Աշտարակի «Միկայի» ֆուտբոլիստներն ավարտեցին ելույթները Թուրքմենստանում ընթացող «Նախագահի գավաթի» խաղարկությունում: Ինչպես արդեն տեղեկացրել էինք, Հայաստանի առաջնության բրոնզե մրցանակակիրը դարձել էր «A» խմբի հաղթողը եւ իրավունք ստացել կիսաեզրափակչում եզրափակչի ուղեգիր վիճարկել Թուրքմենստանի փոխչեմպիոն ՄՏՏՈՒ-ի հետ:

Խաղն սկսվեց դաշտի տերերի բուռն գրոհներով, որոնք առաջին 10 րոպեներին կարող էին երկու անգամ գրավել «Միկայի» դարպասը: Սակայն գերազանց խաղաց «Միկայի» դարպասապահ Գառնիկ Հովհաննիսյանը՝ գեղեցիկ ցատկով հետ մղելով Պերխաս Պողարովի տուգանային հարվածները: 8-րդ րոպեին գնդակը հայտնվեց «Միկայի» դարպասում, սակայն մրցավարն արձանագրեց «խաղից դուրս» վիճակ: 13-րդ րոպեին մրցակիցները կրկին խախտեցին կանոնները: Այս անգամ տուգանայինի խաղարկումից հետո Բեգլի Նուռմուրադովին հաջողվեց բացել հաշիվը:

Բաց թողած գոլից հետո «Միկան» զգալիորեն աշխուժացավ եւ կարող էր 2 անգամ հասնել հաջողության: Նախ 20-րդ րոպեին դարպասի դիմաց մեն-մենակ հայտնվեց Հարություն Հովհաննիսյանը, ապա առաջին խաղակեսի ավարտից երեք րոպե անց մոտ տարածությունից փորձեց դարպասը գրավել Նարեկ Բեգլարյանը: Սակայն երկու դեպքում էլ ՄՏՏՈՒ-ի դարպասապահը ցուցադրեց վարպետություն՝ չեզոքացնելով վտանգը: Ընդմիջումից հետո չնայած գործադրած ջանքերին, հաշվի մեջ փոփոխություն տեղի չունեցավ: Հաղթելով 1-0 հաշվով, Թուրքմենստանի փոխչեմպիոնը իրավունք ստացավ այսօր երկրի չեմպիոն «Աշգաբադի» հետ վիճարկել պատվավոր մրցանակը: Իսկ «Միկան» ստիպված էր պայքարել բրոնզե մեդալների համար:

Երեկ 3-րդ տեղի համար մրցապայքարում «Միկան» ուժերը չափեց Իրանի երիտասարդական հավաքականի հետ: Ինչպես տեղեկացանք «Միկա» ակումբից, խաղն ավարտվել է իրանցի ֆուտբոլիստների նվազագույն հաշվով (1-0) հաղթանակով: Իրանցիները միակ գնդակը խփել են առաջին խաղակեսում: Մեր ֆուտբոլիստներին եւս հաջողվել է գոլ խփել, սակայն մրցավարը չի հաշվել այն: «Միկան» ունեցել է գոլային պահեր, սակայն չի իրացրել: Այսպիսով, «Միկան» մրցաշարում գրավեց 4-րդ տեղը:

Պավլյուչենկոն հետաքրքրել է «Ռեալին»

Մադրիդի AS թերթի տեղեկացմամբ, «Ռեալը» հետաքրքրվում է Մոսկվայի «Սպարտակի» եւ ՌԴ հավաքականի հարձակվող Ռոման Պավլյուչենկոյով եւ պատրաստ է նրա համար վճարել 10 մլն եվրո: Ճիշտ է, ներկայում «Ռեալի» ղեկավարությունը գոհ է իր «աստղերի»՝ Ռաուլի ու վան Նիստելռոյի ելույթներից, որոնք աչքի են ընկնում բարձր արդյունավետությամբ: Սակայն հաշվի առնելով այն, որ նրանք արդեն 30-ն անց են, ակումբի ղեկավարությունն այժմվանից մտածում է արժանի հերթափոխի մասին:

Օրերս ակումբի սելեկցիոներները խորհուրդ են տվել մարզական տնօրեն Պրեդրագ Միյատովիչին թիմ հրավիրել Պավլյուչենկոյին: Նրանց կարծիքով ռուսաստանցի ֆուտբոլիստը բոլոր տվյալներն ունի բարձրակարգ թիմում հաջող հանդես գալու համար: Պավլյուչենկոն «Սպարտակի» առաջատարն է եւ մշտական տեղն ունի թիմի հիմնական կազմում: Նա բարձրահասակ է (188 սմ), արագաշարժ է, երկու ոտքերով էլ դիպուկ հարվածների է տիրապետում, հարկ եղած դեպքում խաղն իր վրա է վերցնում, նաեւ հիանալի է խաղում գլխով:

Պավլյուչենկոն Մադրիդի «Ռեալի» սելեկցիոներների ուշադրության կենտրոնում հայտնվեց անցյալ տարվա հոկտեմբերի 17-ին կայացած Ռուսաստան-Անգլիա հանդիպումից հետո: Այդ խաղում Պավլյուչենկոյի խփած 2 գոլերը նպաստեցին ռուսների հաղթությանը: Բացի այդ, Պավլյուչենկոն երկու տարի անընդմեջ ճանաչվում է ՌԴ առաջնության լավագույն ռմբարկու:

AS թերթի սենսացիոն հաղորդագրությունը մեկնաբանել է «Սպորտ Էքսպրեսի» թղթակիցը, նշելով, որ դա ավելի շուտ խոսակցություններ են: Միաժամանակ թղթակիցը նշել է, որ հավանաբար Պավլյուչենկոն ընդգրկվել է «Ռեալի» հավանական թեկնածուների ընդլայնված ցանկում:

Այսօր գիշեր ռինգ դուրս կգա Սյուզի Քենտիկյանը

Փետրվարի 29-ին Համբուրգում կկայանա WBA, WIBF վարկածներով աշխարհի թեթեւքաշայինների չեմպիոն Սյուզի Քենտիկյանի մրցամարտն ընդդեմ ֆիլիպինցի WIBF վարկածով աշխարհի չեմպիոն Սարահ Գուդսոնի:

Pro 7-ը խաղն ուղիղ եթեր է հեռարձակելու տեղական ժամանակով՝ 22.15-ին:

Փարիզում բնակվող 34-ամյա ֆիլիպինուհին մինչեւ 45 կգ քաշայինների մեջ չեմպիոն է դարձել՝ 42 մրցելույթներից 26-ը պսակելով հաղթանակով, որից 9-ը՝ նոկաուտով:

Համբուրգում բնակվող 20-ամյա Killer Queen մականունը ստացած մեր հայրենակցուհին անպարտելի է. պրոֆեսիոնալ ռինգում Սյուզին 19 մրցելույթն էլ հաղթանակով է ավարտել, որից 14-ը՝ նոկաուտով:

Ա. Հ.,
Գերմանիա

Պաշտոնանկություն քաղաքական նկատառումներով

Իրաքի ֆուտբոլի ֆեդերացիան երկրի ազգային հավաքականի գլխավոր մարզչի պաշտոնից հեռացրել է նորվեգացի Էգիլ Ոլսենին, որի գլխավորությամբ իրաքցի ֆուտբոլիստները 5 ամիս առաջ նվաճել էին Ասիայի չեմպիոնի տիտղոսը: Պատճառն այն է, որ Ոլսենը հրաժարվել էր հավաքականի հետ մեկնել Քոյսան, քանի որ դա կխախտեր Նորվեգիայի վարած քաղաքականությունը: Անվտանգության նկատառումներից ելնելով, Իրաքի հավաքականն իր հանդիպումներն անցկացնում է երկրի սահմաններից դուրս, իսկ հավաքականում ընդգրկված ֆուտբոլիստները հիմնականում հանդես են գալիս արտերկրի թիմերում:

Ըստ ֆուտբոլի ֆեդերացիայի փոխնախագահ Բասեմ ալ Ռուբայի, Ոլսենի պաշտոնանկության որոշումն ընդունվել է միաձայն՝ հաշվի առնելով նաեւ այն, որ մարզչին այդպես էլ չհաջողվեց նորվեգացի հովանավորներ գտնել հավաքականի համար: Ներկայում գլխավոր մարզչի պարտականությունները կատարում է իրաքցի մասնագետ Ադնան Համադը, որը միաժամանակ մարզում է Հորդանանի «Ալ Ֆեյսալին»: Նրա գլխավորությամբ հավաքականը կնախապատրաստվի մարտի 26-ին Քաթարի ընտրանու հետ կայանալիք աշխարհի առաջնության ընտրական մրցախաղին:

Հայաստանից երկու մասնակից

Սոֆիայում մեկնարկած գեղասահքի աշխարհի երիտասարդական առաջնությունում Հայաստանը ներկայացնում են մենասահորդներ Արմինե Ստամբոլցյանը եւ Սարգիս Հայրապետյանը: Վերջինս առաջինը դուրս եկավ մրցապայքար: Կարճ ծրագրի կատարումից հետո Սարգիսը 30,52 միավորով 47 մասնակիցների մեջ զբաղեցնում է 39-րդ հորիզոնականը: Մրցումների առաջատարն ամերիկացի Ադամ Ռիպոնն է (69,35 միավոր):

Ուկրաինացի հրաձիգի աշխարհի ռեկորդը

Շարժվող թիրախի վրա կրակելու աշխարհի ռեկորդ սահմանեց ուկրաինացի Վլադիսլավ Պրյանիշնիկովը Շվեյցարիայում մեկնարկած գնդակային հրաձգության Եվրոպայի առաջնությունում: Նա 10 մ հեռավորությունից խոցեց 393 նիշ եւ բացի աշխարհի ռեկորդից, նաեւ արժանացավ Եվրոպայի չեմպիոնի տիտղոսին: Արծաթե մրցանակակիր դարձավ շվեդ Նիկլաս Բեգսերյոնը, իսկ բրոնզը բաժին հասավ ռուսաստանցի Ալեքսանդր Բլինովին:

ԲՌՆՑՔԱՄԱՐՏ

Հակոբյանն ապահովեց բրոնզե մեդալը

Իտալիայում ընթացող բռնցքամարտի միջազգային վարկանիշային մրցաշարում պայքարը շարունակող հայ երկու բռնցքամարտիկներից միայն Անդրանիկ Հակոբյանին հաջողվեց մտնել կիսաեզրափակիչ՝ ապահովելով նվազագույնը բրոնզե մեդալը: Մինչեւ 75 կգ քաշային կարգում Հակոբյանը քառորդ եզրափակչում մրցեց բելառուսցի Նիկոլայ Վեսիալովի հետ: Մեր բռնցքամարտիկը կարողացավ միավորներով պարտության մատնել մրցակցին (14-11): Այսօր կիսաեզրափակչում հայ բռնցքամարտիկը կմրցի շվեդ Նաիմ Տերբունջայի հետ: Կիսաեզրափակչի մյուս զույգը կազմել են անգլիացի Ջեյմս դե Գալեն եւ հունգարացի Իշտվան Սզիլին:

Իսկ ահա Հայաստանի երկրորդ ներկայացուցիչը՝ Դերենիկ Գիժլարյանը չկարողացավ հաղթահարել քառորդ եզրափակչի արգելքը: Մինչեւ 51 կգ քաշային կարգում նա 19-37 հաշվով պարտվեց հունգարացի Նորբերտ Կալուծային: Վերջինս կիսաեզրափակչում կմրցի գերմանացի Մարսել Շնայդերի հետ: Մյուս զույգը կազմել են Անգլիան ներկայացնող Խալիդ Յաֆայը եւ մակեդոնացի Իգոր Սամոյլենկոն:

Հաջող է հանդես գալիս ռուսաստանցի Դավիթ Հայրապետյանը, որը եւս նվազագույնն իր համար ապահովել է բրոնզե մեդալը: Մինչեւ 48 կգ քաշային կարգում Դավիթը 25-9 հաշվով առավելության է հասել հունգարացի Պալ Բեդակի նկատմամբ: Կիսաեզրափակչում հայազգի բռնցքամարտիկի մրցակիցը կլինի թուրք Ֆերհատ Պեհլիվանը: Կիսաեզրափակչի մյուս մասնակիցներն են բելառուսցի Անտոն Բեկիշը եւ լեհ Լուկաշ Մաշչիկը:

Նալբանդյանի երկրորդ հաղթանակը

Մեխիկոյում ընթացող թենիսի միջազգային մրցաշարում Դավիթ Նալբանդյանը երկրորդ հաղթանակը տոնեց: Այս անգամ նա պայքարից դուրս մղեց Վենեսուելային (6-2, 6-3): 2-րդ փուլում պայքարից դուրս մնացին ուժեղագույն մի քանի թենիսիստներ: Իսպանացի Կառլոս Մոյան պարտվեց չիլիացի Մասուին (4-6, 2-6): Արգենտինացի Կանյասը զիջեց իր հայրենակից Ակասուսոյին (6-4, 2-6, 2-6): Վոլանդրին էլ չկարողացավ առավելության հասնել Ալմագրոյի նկատմամբ (3-6, 3-6): Պայքարը շարունակում են նաեւ Մոնակոն, Ստարասը, Կալլերին, Խոռնան:

Պրոֆեսիոնալ թենիսիստների ընկերակցությունը հրապարակել է դասակարգման հերթական ցուցակը: Բուենոս Այրեսում տարած հաղթանակի շնորհիվ Դավիթ Նալբանդյանն ընդգրկվել է 20 լավագույնների ցանկում: Նա 50 միավորով 19-րդ տեղում է: Ցուցակը գլխավորում է սերբ Ջոկովիչը (203 միավոր): Լավագույն տասնյակում են Տսոնգան՝ 155, Նադալը՝ 119, Լյոդրան՝ 107, Յուժնին՝ 96, Մարեյը՝ 91, Ֆեդերերը՝ 90, Բլեյքը՝ 82, Կոլշրայբերը՝ 77, Նիեմինենը՝ 74:

Մեկ տարվա ընդհանուր արդյունքներով դասակարգման ցուցակի առաջատարը Ռոջեր Ֆեդերերն է՝ 6630 միավոր: Այդ ցուցակում Դավիթ Նալբանդյանը 8-րդն է (1875 միավոր):

Թայսոնը մարտահրավեր է նետում Հոլիֆիլդին

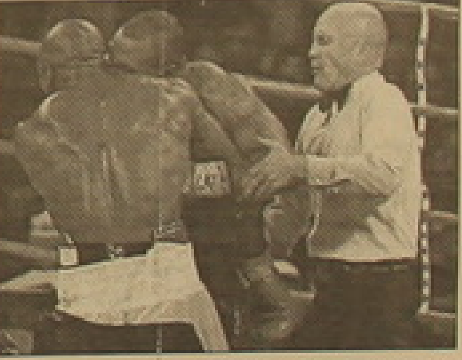

Հնարավոր է, որ գերծանր քաշային կարգում աշխարհի նախկին չեմպիոններ Մայք Թայսոնն ու Էվանդեր Հոլիֆիլդը կրկին հանդիպեն ռինգում: Վերջին անգամ նրանք մենամարտել էին 1997-ին Լաս Վեգասում: Այդ մենամարտը հիշարժան էր նրանով, որ չկարողանալով հաղթել մրցակցին, մենամարտի ժամանակ կատաղած Թայսոնը կծեց Հոլիֆիլդի ականջը:

«Վերջերս ինձ հետ կապվեց Մայք Թայսոնի մարզիչ Ջեֆ Ֆենեքը: Նա ասաց, որ Մայքը ցանկանում է մեկ անգամ եւս մենամարտել իմ հետ: Պատասխանեցի, որ ամեն ինչ կախված կլինի ինձ առաջարկվելիք պայմաններից: Ժամանակին հայտարարել եմ, որ այլեւս Թայսոնի հետ չեմ մենամարտի: Այլապես կրկին կհայտնվեմ քննադատության տակ: Սակայն եթե ինձ բավարարի առաջարկվելիք պարգեւավճարը, ապա կհամաձայնեմ», նշել է Էվանդեր Հոլիֆիլդը:

ԲԿՄԱ-ն անդրանիկ պարտությունը կրեց

Բասկետբոլի Եվրոլիգայի մրցաշարում անդրանիկ պարտությունը կրեց Մոսկվայի ԲԿՄԱ-ն: Բանակային բասկետբոլիստներին տհաճություն պատճառեց «G» խմբի հետնապահ իտալական «Ունիկախան»: ԲԿՄԱ-ն Մալագա էր ժամանել որպես խմբի առաջատար՝ մինչ այդ առավելության հասնելով «Վիրտուսի» եւ «Բարսելոնի» նկատմամբ: Թեեւ դաշտի տերերի կազմում վնասվածքի պատճառով բացակայում էր կենտրոնական, սենեգալցի Բոնիֆացիա Նդոնգան, սակայն դա չխանգարեց խաղացողներին հաղթել 72-67 հաշվով: Այդ խաղում ամենաարդյունավետը «Ունիկախայի» խաղացող Սանչեզն էր, որն իր թիմին 20 միավոր պարգեւեց:

ԲԿՄԱ-ի կազմում 12 միավոր վաստակեց Շիշկաուսկասը: Չնայած պարտությանը, ԲԿՄԱ-ն պահպանեց առաջատարի դիրքը:

«D» խմբում կայացավ առաջատարների սկզբունքային հանդիպումը: Հաղթելով 84-75 հաշվով, «Սիենան» մրցակցին՝ «Պանաթինաիկոսին» գերազանցեց 2 միավորով եւ գլխավորեց աղյուսակը: Համառ մրցապայքարում անցավ «Օլիմպիակոսի» եւ «Ժալգիրիսի» մրցավեճը: Լրացուցիչ ժամանակում 86-84 հաշվով հաղթեց «Օլիմպիակոսը»: «F» խմբում 2 խաղից հետո 4 միավորով առաջատարը «Ռեալն» է: 4 միավոր ունեն նաեւ «Ժալգիրիսն» ու «Օլիմպիակոսը», սակայն նրանք մեկ խաղ ավելի են անցկացրել:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Մրցույթին մասնակցելու հրավեր

Սիրելի ծնողականներ եւ ուսանողներ

***Համաշխարհային Հայկական Կոնգրեսը եւ Ռուսաստանի Հայերի Միությունը** հայտարարում են «Մենք եղել ենք, մենք կանք, մենք կլինենք» խորագրով հայկական սփյուռքի, Հայաստանի եւ Արցախի ուսանողների եւ աշակերտների համար անցկացվող **«Մենք ուժեղ ենք, երբ միասին ենք»** թեմայով լավագույն գրական ստեղծագործության ամենամյա միջազգային մրցույթ:*

Մրցույթն անցկացվում է 2008 թվականի մարտի 1-ից մինչեւ հունիսի 1-ը:

Մրցույթի անցկացման կարգը ներկայացվում է Ձեզ:

Մենք ուրախ կլինենք Ձեզ տեսնել մրցույթի մասնակիցների թվում:

ԿԱՐԳ

«Մենք եղել ենք, մենք կանք, մենք կլինենք» խորագրով ուսանողների եւ աշակերտների համար անցկացվող «Մենք ուժեղ ենք, երբ միասին ենք» թեմայով լավագույն գրական ստեղծագործության ամենամյա միջազգային մրցույթի

1. Ընդհանուր դրույթներ.

1.1 Ներկա դրույթները որոշում են «Մենք եղել ենք, մենք կանք, մենք կլինենք» խորագրով **«Մենք ուժեղ ենք, երբ միասին ենք»** թեմայով անցկացվող ամենամյա միջազգային գրական մրցույթի կարգավիճակը, նպատակները, խնդիրներն ու անցկացման կարգը:

1.2 Մրցույթի հիմնական նպատակն է Հայաստանի, Արցախի եւ հայկական սփյուռքի ուսանողներին ու աշակերտներին հաղորդակից դարձնել հայ ժողովրդի պատմական անցյալին, հավաստ սեռնդնել նրա ապագայի հանդեպ: Մրցույթը կնպաստի Հայաստան-սփյուռք հարաբերությունների զարգացմանը, ազգային միասնության ամրապնդմանը, խթան կհանդիսանա հայապահպանման գործին, կօժանդակի հայ մշակույթի, հայոց լեզվի եւ հայ գրականության ճանաչմանն ու տարածմանը:

1.3 Մրցույթն անցկացվում է Համաշխարհային հայկական կոնգրեսի եւ Ռուսաստանի հայերի միության կողմից՝ ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության աջակցությամբ:

1.4 Մրցույթն անցկացվում է 2008 թվականի մարտի 1-ից մինչեւ հունիսի 1-ը:

2. Մրցույթի պայմանները.

2.1 Մրցույթին կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրապետության, Արցախի եւ հայկական սփյուռքի ուսանողներն ու 8-րդ եւ բարձր դասարանների աշակերտները: Մրցույթում կարող են մասնակցել այլազգի ներկայացուցիչներ:

2.2 Յուրաքանչյուր մասնակից իրավունք ունի մրցույթին մասնակցել մեկ ստեղծագործությամբ՝ շարադրությամբ, բանաստեղծությամբ, պատմվածքով, ակնարկով, հրապարակախոսությամբ եւ այլն:

2.3 Մրցույթին մասնակցելու իրավունք են ստանում միայն նշված ժամկետում ուղարկված, թեմային ներկայացվող պահանջներին համապատասխանող, համակարգչով հավաքված աշխատանքները:

2.4. Մրցույթին ներկայացված աշխատանքները պետք է բացահայտեն առաջարկվող թեմայի՝ **«Մենք ուժեղ ենք, երբ միասին ենք»** կարեւորությունը հայերիս համար, այն, որ այս գաղափարի շուրջն էլ պետք է միավորվեն աշխարհով մեկ սփռված հայերը:

Ցանկալի է, որ մրցույթի մասնակիցները ներկայացված աշխատանքներում փորձեն տեսնել իրենց տեղն ու դերը հայ պետականության վերելքին, բարգավաճմանը ծառայելու, ազգային վերազարթոնքին իրենց մասնակցությունը բերելու գործում:

3. Մրցույթի կազմակերպման եւ անցկացման կարգը.

3.1 Մրցույթն անցկացնելու նպատակով ձեւավորվում է կազմկոմիտե:

3.2 Կազմկոմիտեն ձեւավորում է աշխատանքային հանձնախումբը, հաստատում կազմը, ամփոփում մրցույթի արդյունքները:

3.3 Աշխատանքային հանձնախումբը.

- մշակում է աշխատանքների գնահատման չափանիշները,
- սահմանում է մրցանակային տեղերը եւ անվանակարգերը,
- ստուգում եւ գնահատում է աշխատանքները,
- որոշում է հաղթողներին եւ ներկայացնում կազմկոմիտեի քննարկմանը:

3.4 Ուղարկված աշխատանքները չեն գրախոսվում եւ չեն վերադարձվում:

3.5 Մրցույթի կազմակերպիչներն իրենց իրավունք են վերապահում անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան փոփոխություններ կատարել մրցույթի անցկացման կարգում:

3.6 Մրցույթի արդյունքները ուսանողների եւ աշակերտների համար կամփոփվեն առանձին-առանձին՝ տարիքային եւ կրթական առանձնահատկությունների հաշվառմամբ:

4. Հաղթողների պարգեւատրումը.

4.1 Մրցույթում առաջին երեք տեղերը շահած ուսանողները եւ աշակերտները կպարգեւատրվեն համակարգիչներով եւ դիպլոմներով, իսկ առանձին անվանակարգերում հաղթողները՝ արժեքավոր նվերներով, պատվոգրերով:

4.2 Մրցույթի արդյունքների ամփոփման եւ հաղթողների պարգեւատրման արարողությունը տեղի կունենա Երեւանում, 2008 թվականի հոկտեմբերին՝ «Համաշխարհային հայկական կոնգրեսի եւ Ռուսաստանի հայերի միության օրերը Հայաստանում եւ Արցախում» ծրագրի շրջանակներում:

5. Մրցութային աշխատանքին ներկայացվող պահանջները.

5.1 Ներկայացվող աշխատանքները պետք է լինեն գրագետ, հստակ, տրված թեմային համապատասխան:

5.2 Մրցութային աշխատանքները կարելի է ներկայացնել հայերեն, ռուսերեն եւ անգլերեն, մինչեւ **2008 թվականի հունիսի 1-ը** /Հայաստանից, Արցախից եւ ԱՊՀ երկրներից ներկայացված աշխատանքներն ընդունվում են միայն հայերեն եւ ռուսերեն, իսկ անգլերեն աշխատանքներ ընդունվում են միայն հեռավոր արտերկրից/:

5.3 Ներկայացված աշխատանքների ծավալը չպետք է գերազանցի 4 համակարգչային էջը:

5.4 Աշխատանքները կարող են ներկայացվել նաեւ էլեկտրոնային տարբերակով (Word ֆորմատով (*.doc, *.rtf) Windows-ի համար), վերին եւ ստորին լուսանցքները՝ 2սմ, աջ եւ ձախ լուսանցքները՝ 2.5սմ, տառատեսակի չափը՝ 14 pt, ինտերվալը՝ 1: Աշխատանքները կարող են ներկայացվել նաեւ անձամբ կամ ուղարկվել փոստով:

5.5 Պարտադիր է ունենալ տիտղոսաթերթ, որտեղ պետք է նշված լինի.

Ազգանուն
Անուն
Հայրանուն
Ծննդյան թիվը
Հասցեն
Հեռախոսը
Էլեկտրոնային փոստի հասցեն
Ուսումնական հաստատության անվանումը եւ վայրը

6. Աշխատանքները կարող են ուղարկվել հետեւյալ հասցեներով.

Հայաստանի Հանրապետություն, Երեւան, Տերյանի 69, 4 հարկ

Հեռ. (37410) 510442

Ֆաքս (37410) 510441

E-mail: **vladis@netsys.am**

Հայաստանի Հանրապետություն, Երեւան, Գլխավոր պողոտա, Կառավարության III շենք, ՀՀ ԿԳ նախարարություն, հանրակրթության վարչություն, 611 սենյակ:

Մրցույթի կազմկոմիտե

«Էկոնոմիկա եւ Իրավունք» կենտրոն

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՊԱՐԶԵՑՎԱԾ ՀԱՐԿԻՑ ՀԱՐԿՄԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՐԳԻՆ ԱՆՑՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ

Սեմինար-խորհրդատվություններ ղեկավարների եւ հաշվապահների համար

օրենսդրական պահանջներ, պարզաբանումներ եւ խորհրդատվություն, հարցերի պատասխաններ

«Էկոնոմիկա եւ Իրավունք» կենտրոն՝ Բաղրամյան 24դ, հեռ. 54-24-81, 54-74-81

Հայտարարություն

ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագրի հայաստանյան գրասենյակը «Օժանդակություն նախնական եւ միջին մասնագիտական կրթության համակարգի բարեփոխումներին» ծրագրի շրջանակներում հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ աշխատանքների համար.

1. Մասնագիտական մանկավարժության վերապատրաստման դասընթացների կազմակերպիչ

2. Մասնագիտական մանկավարժության դասավանդողներ-վերապատրաստողներ

1. Մասնագիտական մանկավարժության դասընթացների կազմակերպիչ

Պարտականությունները

ՄԱԶԾ «Օժանդակություն նախնական եւ միջին մասնագիտական կրթության համակարգի բարեփոխումներին» ծրագրի համակարգողի ղեկավարմամբ դասընթացների կազմակերպիչը պետք է կատարի հետեւյալը՝

- կազմակերպի եւ համակարգի մեկ-շաբաթյա վերապատրաստման դասընթացներ նախնական եւ միջին մասնագիտական համակարգի դասախոսների հետ եւ կազմի մասնակիցների խմբերը,
- ապահովի դասընթացների ժամանակին անցկացումը
- կազմակերպի տրանսպորտային եւ այլ ադմինիստրատիվ հարցեր վերապատրաստողների եւ մասնակիցների համար Երեւանում եւ շրջաններում

Պահանջվող որակավորումներ

- բարձրագույն կրթություն
- լայնածավալ դասընթացների կազմակերպման նախկին փորձ
- միջոցառումներ նախաձեռնելու ունակություն, պատասխանատվության բարձր զգացողություն եւ սթափ դատելու ունակություն
- հաղորդակցման եւ կազմակերպչական լավ հմտություններ
- համակարգչի լավ տիրապետում

2. Մասնագիտական մանկավարժության դասավանդողներ-վերապատրաստողներ

Պարտականությունները

ՄԱԶԾ «Օժանդակություն նախնական եւ միջին մասնագիտական կրթության համակարգի բարեփոխումներին» ծրագրի համակարգողի ղեկավարմամբ դասավանդող-վերապատրաստողը պետք է կատարի հետեւյալը՝

- մասնակցի «Մասնագիտական Մանկավարժություն» ձեռնարկի հեղինակների կողմից իրականացվելիք մեկշաբաթյա դասընթացին
- ապահովի հաջորդ մեկշաբաթյա մասնագիտական մանկավարժության վերապատրաստման դասընթացները՝ նախնական եւ միջին մասնագիտական կրթության դասավանդողների համար, որակյալ եւ ժամանակին իրականացումը Երեւանում եւ շրջաններում
- կազմակերպի ձեռք բերված գիտելիքների թեստավորում եւ մասնակիցների սերտիֆիկացում

Պահանջվող որակավորումներ

- բարձրագույն մանկավարժական կրթություն, առնվազն մագիստրոսի կոչում
- առնվազն 5 տարվա մանկավարժության դասավանդման փորձ
- պատասխանատվության բարձր զգացողություն եւ սթափ դատելու ունակություն
- հաղորդակցման լավ հմտություններ

Աշխատանքի սկիզբը՝ ապրիլ, 2008

Տեւողությունը՝ 2 ամիս

Վայրը՝ Երեւան եւ ՀՀ մարզեր

Աշխատանքային պարտականությունների հետ կապված մանրամասն տեղեկություններին կարելի է ծանոթանալ ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակի պահակակետից (Երեւան, Պետրոս Ադամյան, 14) կամ ***http://www.undp.am/?page=Jobs*** ինտերնետային կայքից: Դիմումը կարելի է հանձնել ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակի պահակային ծառայությունում կամ ներկայացնել ***http://oc.undp.am/?go=vacancies*** կայքում: Դիմումը պետք է ընդգրկի ինքնակենսագրություն (CV), դիպլոմների/հավաստագրերի պատճեններ եւ ուղեկցող նամակ:

Հարցազրույցի կհրավիրվեն միայն ընտրված թեկնածուները

Կանանց մասնակցությունը խրախուսվում է

ՄԱԿԶԾ-ի Հայաստանյան գրասենյակում ծխելն արգելված է

Դիմումները ընդունվում են մինչեւ 2008թ. մարտի 14-ը, ժամը 18:00-ը:

ԿՈՐԵԼ Է

Անահիտ Հմայակի Չոհրաբյանի անձնագիրը (AE 0250201) տրված՝ 01.03.1999 012-ի կողմից:

ԿՈՐԵԼ Է

Վահե՝ Հովհաննեսի Այվազյանի անձնագիրը (AA 0242572) տրված՝ 09.07.1995 012-ի կողմից:

Մրցույթի հրավեր 016/08

ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրերի հայաստանյան գրասենյակը հայտարարում է մրցույթ **«B&B Կլաստերի զարգացման փորձնական ծրագիր Տավուշի մարզում»**:

Ցանկացողները կարող են ձեռք բերել մրցույթին մասնակցելու անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը, այցելելով ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակ՝ Պետրոս Ադամյան 14, դիմել Գրիգոր Ախնոյանին՝ 56 60 73 լր. 126: Փաստաթղթերի ներկայացման վերջնաժամկետը՝ 2008թ. մարտի 14, ժամը 17:00:

ՀՀ ԱՄՆ Դեսպանատունը մրցույթի է հրավիրում

ինտերնետային ծառայություններ մատուցող ընկերություններին: Մրցութային փաթեթները կարող եք ձեռք բերել Ամերիկյան 1 հասցեում, ԱՄՆ դեսպանատան կենտրոնական մուտքից, փետրվարի 29-ից մարտի 7-ը, ժամը 9-18-ը:

ՈՒՂՂՈՒՄ

«Ազգ»-ի սույն թվականի փետրվարի 13-ի 27 (3921) համարում տպագրված ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչության [illegible] «Ք. Երեւան.Փ. Բուզանդի» փոխարեն կարդալ «Ք. Երեւան.Փ. Բուզանդի 1/3»:

ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչություն

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա Ν 047261, տրված՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Հակոբ Ավետիքյան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրված է տպագրության՝ 28.02.2008, գինը՝ 100 դրամ, տպագրվում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում՝ Արշակունյաց 2: